

SOL

INTERGEMEENTELIJK SAMENWERKINGSVERBAND
VOOR RUIMTELIJKE ORDENING EN SOCIO-ECONOMISCHE EXPANSIE

BURST – HERAANLEG CENTRUM

WEGENIS- EN RIOLERINGSWERKEN

ARCHEOLOGIENOTA – 2016L27

VERBRUGGE A., BUCKENS M., DESCHEPPER E. & CHERRETTÉ B.

SOLVA-ARCHEOLOGIERAPPORT 76

Colofon

Project:

Burst Centrum, heraanleg kerkomgeving en centrumstraten, wegenis- en rioleringswerken. Archeologienota (bureaustudie)
Projectcode – 2016L27
Projectnaam: 16-BUR-CE
SOLVA Archeologierapport 76

Opdrachtgever:

Gemeente Erpe-Mere
Oudenaardsesteenweg 458
9420 Erpe-Mere

Uitvoerder:

SOLVA
Intergemeentelijk samenwerkingsverband voor ruimtelijke ordening en socio-economische expansie
Joseph Cardijnstraat 60
9420 Erpe-Mere
Tel: 053/64 65 20

Auteurs:

Arne Verbrugge (erkend archeoloog)
Bart Cherretté (redactie)
Ewoud Deschepper en Marieke Buckens (kaartmateriaal)

Bewaarplaats archeologisch ensemble:

Erkend onroerend erfgoeddepot SOLVA Archeologisch depot, p/a Industrielaan 25B, 9320 Erembodegem
archeologie@so-lva.be
Tel: 053/64 65 36

Wettelijk depotnummer: D/2017/12.857/22

Afbeelding voorblad: dorpscentrum en omgeving van Burst op de Ferraris kaart

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
1. Planmatige context.....	4
2. Wettelijk kader	4
3. Resultaten.....	4
Verslag van de resultaten van het bureauonderzoek	6
1. Beschrijvend gedeelte	6
1.1. Administratieve gegevens	6
1.2. De archeologische voorkennis.....	8
1.3. De onderzoeksopdracht	8
1.4. Een beschrijving van de werkwijze en strategie van het vooronderzoek	26
2. Assessmentrapport.....	28
2.1. Methoden, technieken en criteria.....	28
2.2. Een beschrijving van het assessment van de vondsten	28
2.3. Een beschrijving van het assessment van de stalen.....	28
2.4. Conservatie-assessment.....	28
2.5. Assessment van de sporen	28
2.6. Assessment van het onderzochte gebied.....	29
2.7. Evaluatie van de onderzoeksvragen en potentieel op kennisvermeerdering, en de aard en waardering daarvan	49
2.8. Beschrijving van de kaders waarbinnen het potentieel op kennisvermeerdering geëxploiteerd moet worden.....	54
2.9. Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek	54
2.10. Samenvatting gericht op een niet gespecialiseerd publiek.....	56
2.11. Bibliografie.....	56
3. Bijlagen	57
3.1. Plannen of figurenlijst	57
3.2. Lijst van de bijlagen	58

Samenvatting

1. Planmatige context

De gemeente Erpe-Mere wenst de centrumstraten en de kerkomgeving van Burst heraan te leggen (Burstdorp, Gentsestraat, Kerkstraat, Sint-Pietersstraat, Heerbaan en Oudenaardsesteenweg). De wegeniswerken gaan gepaard met de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel.

2. Wettelijk kader

De zone bevindt zich buiten een beschermde archeologische site of archeologische zone, maar de oppervlakte van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **stedenbouwkundige vergunningsaanvraag** voor de heraanleg van de centrumstraten van Burst. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer¹.

3. Resultaten

SOLVA voert in opdracht van de gemeente Erpe-Mere het voorgeschreven archeologische (voor)onderzoek uit. Ten behoeve van het bekomen van een bekrachtigde archeologienota is een **bureaustudie** gebeurd.

Deze toont aan dat het grootste deel van het projectgebied een eerder laag archeologisch potentieel heeft behalve de zone ter hoogte van de parochiekerk van Burst. De vorm van de **dorpskern** is goed te herkennen in de beschikbare postmiddeleeuwse iconografische bronnen. De geschiedenis van Burst is vermoedelijk echter een stuk verder in de tijd terug te voeren, namelijk tot de (vroeg?) middeleeuwen. De naamgeving Sint-Martinuskerk kan hierop te wijzen.

Binnen het gabarit van de geplande werken is de kans op het aantreffen van archeologische sporen vooral in de **dorpskern** (zone rondom de huidige kerk) reëel. Net ten noorden van de huidige parochiekerk zal mogelijk een deel van de oude kerk aangetroffen worden. Verder is het waarschijnlijk dat aan de westelijke, noordelijke en oostelijke zijde van de kerk, het vroegere kerkhof wordt aangesneden. Bovendien is de aanwezigheid van andere sporen die verband houden met de genese van het dorpscentrum niet uit te sluiten. Er werpen zich dan ook enkele vragen op die aansluiten bij bredere onderzoeksthema's (ontstaan en evolutie dorpskernen in de vroege, volle en late middeleeuwen). De vraag of en in welke mate archeologisch erfgoed bewaard is, en welk onderzoekspotentieel dit heeft, is op basis van de bureaustudie alleen niet te beantwoorden. In dit

¹ Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 1.0 van 11 december 2015.

licht is aanvullend aan de bureaustudie archeologisch (voor)onderzoek door middel van een bodemingreep **in de dorpskern** zelf aangewezen aangezien het potentieel op kennisvermeerdering bestaande is. Op basis van de bureaustudie alleen kan geen voldoende inschatting en afweging gemaakt worden voor de te nemen maatregelen in kader van de geplande werken.

De **overige zones** lijken een lagere archeologische waardering te hebben. De werken zijn ook van die aard dat ze slechts een beperkt ruimtelijk inzicht kunnen bieden op aanwezige archeologische sites als die al zouden aangesneden worden. Het potentieel op kennisvermeerdering is in deze zones dan ook eerder gering.

Niettegenstaande de aanwezigheid van archeologische sporen met relatieve zekerheid kan vermoed worden, is de omschrijving, aflijning en densiteit daarvan in deze fase niet te bepalen. Concrete maatregelen die in dat geval dienen genomen te worden in relatie tot de geplande werken, zijn derhalve in deze fase evenwel niet beantwoord. Daartoe is **verder vooronderzoek**, aan de hand van proefputten, noodzakelijk (voor motivering hiertoe, zie onder).

Tot op heden kon enkel vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uitgevoerd worden (bureaustudie). Een terreinonderzoek wordt omwille van maatschappelijke en verkeerstechnische redenen uitgesteld tot na de bouwaanvraag. Bovendien is reeds op basis van de bureaustudie bij het opstellen van het ontwerpplan - voor zover technisch haalbaar - maximaal rekening gehouden met de mogelijks te verwachten archeologische sporen. Resultaten van de proefputten kunnen bijgevolg geen impact meer hebben op het ontwerpplan in functie van streven naar behoud in situ.

Om voornoemde redenen zal het vooronderzoek met ingreep in de bodem pas aanvangen na bouwaanvraag voor de werken. Het betreft dus een vooronderzoek met **uitgesteld traject**.

Verslag van de resultaten van het bureauonderzoek

1. Beschrijvend gedeelte

1.1. Administratieve gegevens

Projectcode: 2016L27

Sitecode: 16-BUR-CE

Wettelijk depotnummer: D/2017/12.857/22

Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog: SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038

Locatie:

Oost-Vlaanderen, Erpe-Mere, Burst: Burstdorp, Gentsestraat, Kerkstraat, Heerbaan, Sint-Pietersstraat en Oudenaardsesteenweg (figuur 1-2, foto 1) : Oudenaardsesteenweg tussen kilometerpunt 5,6 en 6,5, Gentsestraat huisnr 1-68, Kerkstraat huisnr 1-6, St-Pietersstraat huisnr 1-14.

Bounding box: punt 1: x=118.075,8878/y=178.444,9724; punt 2: x=118.541,9012/y=178.271,7393

Kadastrale gegevens: Erpe-Mere, 4de Afdeling, Sectie A, openbare weg + kadasternummers 376A (= kerkperceel), 267L (begin Kerkstraat) en 267R.

Oppervlakte van de betrokken kadastrale percelen: hoger dan 3000 m²

Oppervlakte van de bodemingreep: 13469,43m²

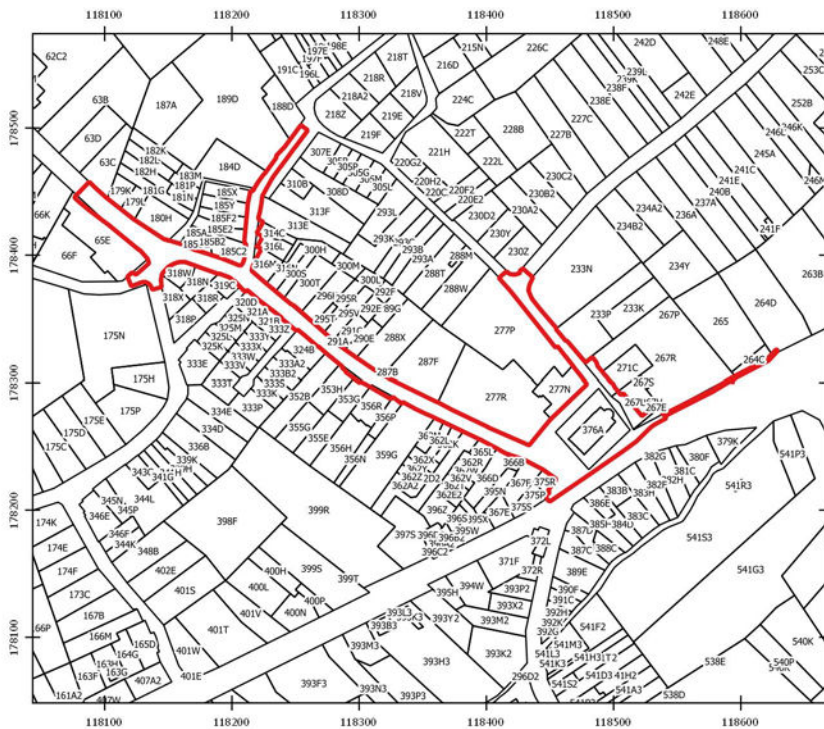
Topografische kaart: zie figuur 2

Uitvoeringstermijn: ca. 11 werkdagen gedurende oktober-november 2016; 9/12 t.e.m. 11/12-2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek

Aard van het onderzoek: bureauonderzoek

Overzichtsplan verstoorde zones: Het projectgebied valt buiten de afbakening van de GGA-kaart. Het is evenwel te verwachten dat de bestaande infrastructuur zijn sporen in de ondergrond heeft nagelaten. De bestaande wegenis zorgt wellicht voor een verstoring van (minimum) 0,5 m, de huidige riolering vormt vermoedelijk een verstoring over een diepte van 1 tot 2 m. De bestaande nutsleidingen bevinden zich vooral onder het voetpad en de zijkant van de rijweg. Bij de rechttrekking van de Oudenaardsesteenweg (midden jaren '60 van 20ste eeuw) zijn de gronden aan de zuidelijke zijde van de Sint-Martinuskerk over grote diepte (minimaal 2m) afgegraven (zie figuur 40).

Kadastraal kaart

2016L27 16-BUR-CE
 1/12/2016
 1:6.000
 Digitaal aangemaakt

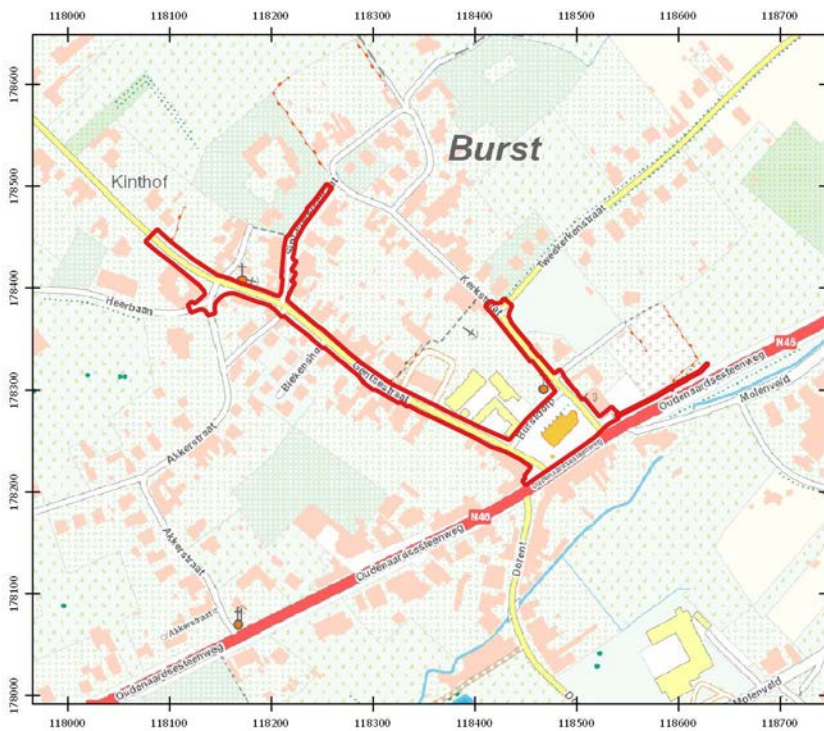

Legende

Projectgebied

Figuur 1. Uittreksel van het kadastraal plan met de situering van het onderzoeksgebied (rood). (www.agiv, GRB Vlaanderen, geraadpleegd via WMS). Voor een gedetailleerde versie: zie bijlagen plan 1.

Topografische kaart (detail)

2016L27 16-BUR-CE
 1/12/2016
 1:7.500
 Digitaal aangemaakt

Legende

Projectgebied

Figuur 2. Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood) (www.ngi, geraadpleegd via WMS).

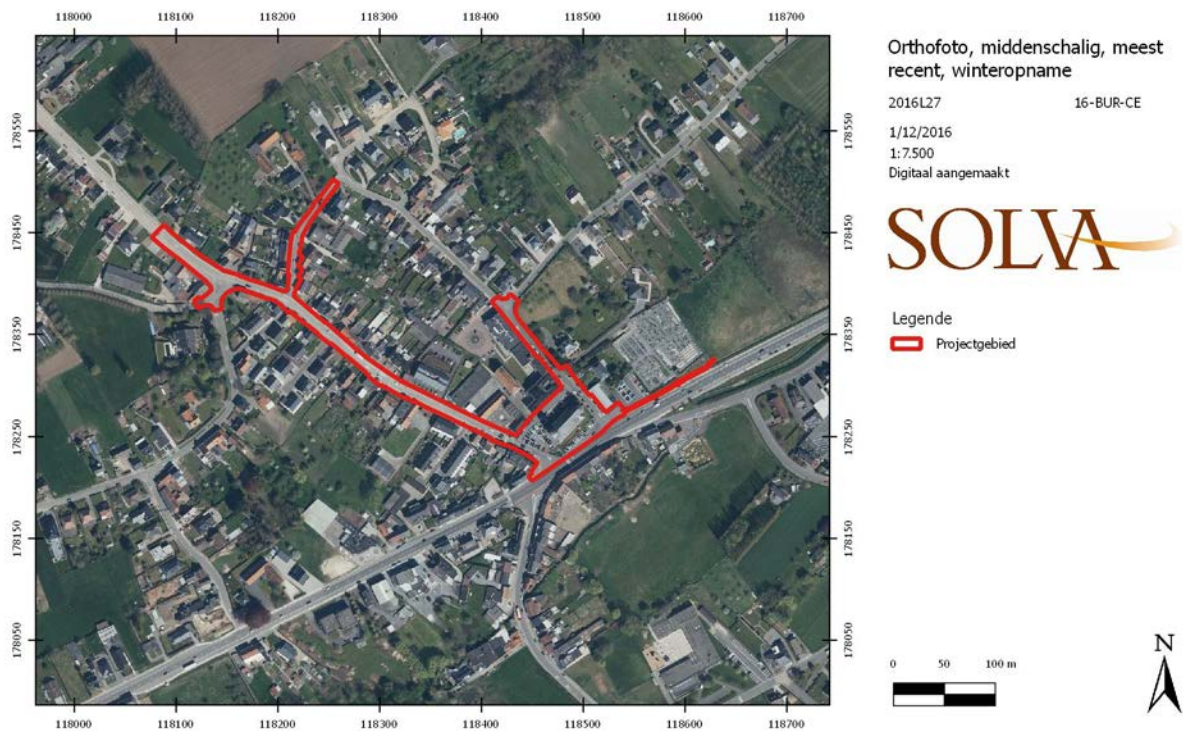

Foto 1. Middenschalige luchtopname winter 2015 van het onderzoeksgebied (rood) (www.agiv.be, geraadpleegd via WMS).

1.2. De archeologische voorkennis

Er zijn **geen archeologische sites of vondsten bekend** in de Centraal Archeologische Inventaris op het onderzoeksterrein (figuur 40). Wel zijn enkele sites gekend in de onmiddellijke omgeving (cf. 2.6.3).

1.3. De onderzoeksopdracht

1.3.1. Vraagstelling:

Het bureauonderzoek ten behoeve van de vergunningsaanvraag voor de heraanleg van de centrumstraten van Burst heeft tot doel om op basis van bestaande bronnen informatie te verzamelen over de **aan- of afwezigheid van een archeologische site** op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek van het terrein?
- Welke gebruiksevolutie kende het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?
- Wat is de aard en waardering van het kennispotentieel?
- Is er verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

1.3.2. De randvoorwaarden:

Niet van toepassing

1.3.3. Beschrijving van de geplande werken:

De geplande **heraanleg** strekt zich uit over Burstdorp, de Gentsestraat, de Kerkstraat, de Sint-Pietersstraat, de Heerbaan en de Oudenaardsesteenweg, met een totale lengte van ca. 970 m. Deze heraanleg valt uiteen in drie aspecten (figuur 20): de **wegenis** (rijbaan, fietspad, voetpad, parkeerstroken en boomputten) de **heraanleg van de kerkomgeving** en de **rioleringswerken** (gescheiden DWA- en RWA-rioleringsstelsel). Bij deze werken wordt tevens steeds de aansluiting gemaakt met de aantakende straten binnen het projectgebied. Het gaat hierbij niet enkel over openbaar domein, maar ook nog om 3 bijkomende percelen. Over de volledige lengte worden een aantal percelen gedeeltelijk aangesneden, hoofdzakelijk in functie van de omgevingsaanleg. Het projectgebied heeft een oppervlakte van circa 13469,43 m².

Bestaande toestand

Wegenis

De wegen bestaan momenteel uit de huidige verharding (+ fundering), steenslag (+ fundering), boordstenen en betonstraatstenen. Over de diepte van deze opbouw zijn er geen gegevens. We nemen aan dat het om ongeveer 50 tot 60 cm gaat.

Kerkomgeving

Om de impact van de geplande werken beter te kunnen inschatten vond een terreinbezoek plaats ter hoogte van de kerkomgeving. De volgende fotoreportage toont de bestaande toestand. Aan de zuidelijke zijde van de kerk valt meteen een zeer groot niveauverschil op tussen het kerkhof en de bestaande parking tegen de Oudenaardsesteenweg (foto 2). Dit niveauverschil wordt langzaam weggewerkt in de Kerkstraat naar Burstdorp (foto 7 en 8) De huidige kerk is grotendeels omgeven door een grasperk.

Foto 2. Zuidelijke zijde van de kerk (terreinbezoek 14-12-2016 © SOLVA).

Foto 3. Westelijke zijde van de kerk, met bestaande helling naar de kerkdeur (terreinbezoek 14-12-2016 © SOLVA).

Foto 4. Noordelijke zijde van de kerk (terreinbezoek 14-12-2016 © SOLVA).

Foto 5. Foto van de grens van de bestaande parking en grasperk aan de noordelijke zijde van de kerk. (terreinbezoek 14-12-2016 © SOLVA).

Foto 6. Zicht op Burstdorp naar het oosten met links op de foto de toegang tot het rusthuis en rechts de pastorie (terreinbezoek 14-12-2016 © SOLVA).

Foto 7. Oostelijke zijde van de kerk ter hoogte van de Kerkstraat (terreinbezoek 14-12-2016 © SOLVA).

Foto 8. Zuidoostelijke zijde van de kerk. Hierop is het niveauverschil te zien tussen het kerkhof en de Kerkstraat (terreinbezoek 14-12-2016 © SOLVA).

Foto 9. Zuidelijke zijde van de kerk met nog één bestaand en te behouden graf (terreinbezoek 14-12-2016 © SOLVA).

Bestaande riolering en nutsleidingen (figuur 3-5)

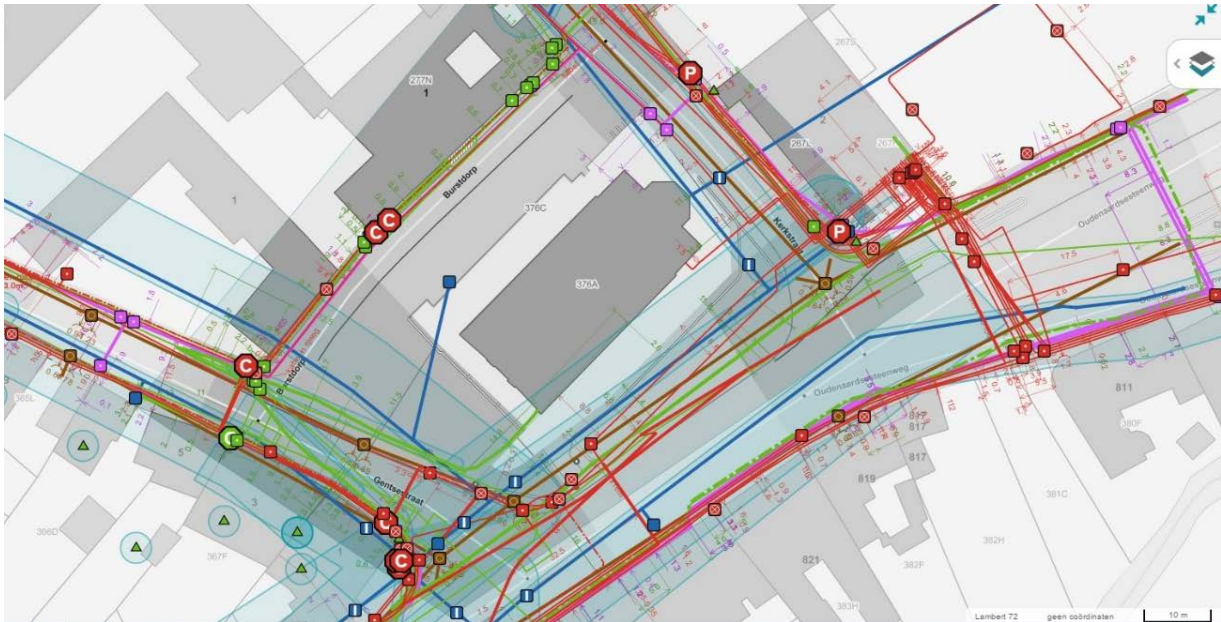
In de Kerkstraat ligt momenteel één waterleiding, ongeveer centraal in de straat met een diameter van 40 cm en op een diepte van ca. 1,80 m. Er loopt ook een kleine buis voor regenwater aan de westelijke zijde van de Kerkstraat, tot tegen de kerk (zie figuur 4). Het gaat om een kleine polyesterbuis van ca. 10 cm breed. In Burstdorp liggen enkel nutsleidingen langs de gevel van de school en het rusthuis (gas, elektriciteit). Vanaf de Gentstestraat naar de zuidwestelijke hoek van de

kerk loopt een leiding van 8 cm breed met drinkwater (op de KLIP-plannen). Dezelfde leiding loopt ook langsheen de Oudenaardsesteenweg, buiten de kerkhofmuur.

De bestaande waterleiding aan de Oudenaardsesteenweg ligt onder het noordelijke voetpad aan steenweg en heeft een diameter van 70 cm. Deze leiding ligt buiten de bestaande kerkhofmuur, in een zone die veel dieper is gelegen dan de hoogte van het maaiveld binnen de kerkhofmuur (zie boven, fotoreportage) . In de Gentsestraat ligt de riolering onder de voetpaden, op een diepte van ca. 1,80 m onder het maaiveld en met een diameter van 40 cm. In de Sint-Pietersstraat is de bestaande riolering gelegen onder het voetpad met een diameter van 75 cm (diepte niet gekend).

Figuur 3. Bestaande situatie in de Kerkstraat, Gentsestraat, Burstdorp en Oudenaardsesteenweg (Studiebureau SWECO)
Een meer gedetailleerdere versie is te vinden bij de bijlagen, plan 2.

Figuur 4. Bestaande nutsleidingen (opgevraagd via KLIP, aangevraagd 05-12-2016). Blauw : afvoer regenwater ; Roodbruin : bestaande riolering ; Paars : gas (lage druk) ; Rood : elektriciteit.

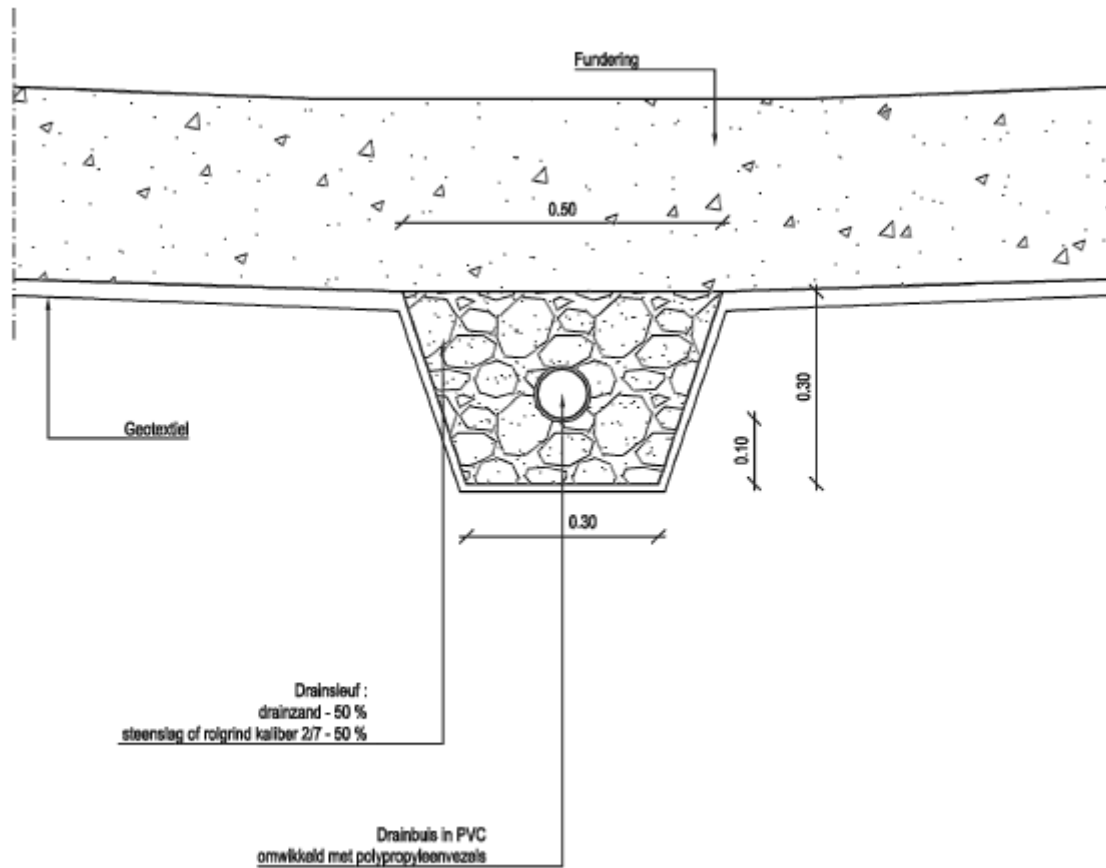
Figuur 5. Bestaande situatie in de Gentsestraat en Sint-Pietersstraat (Studiebureau SWECO). Een meer gedetailleerdere versie is te vinden bij de bijlagen, plan 3.

Geplande toestand

Geplande wegenis (figuur 6-12):

Voor de werken van start gaan, worden de huidige verharding (+ fundering), steenslag (+ fundering), boordstenen en betonstraatstenen opgebroken. Over de diepte van deze opbouw zijn er geen gegevens. We nemen aan dat het om ongeveer 50 tot 60 cm gaat.

De nieuwe weg voor de **Kerkstraat, de Gentsestraat en de Sint-Pietersstraat** zal in opbouw 60 cm diep zijn, bestaande uit een verharding van 10 cm, met daaronder een steenslagfundering van 30 cm boven een onderfundering van 20 cm (zie **figuur 8-11**). Onder de goten komt een draineringssleuf (zie **detail 6**). Deze sleuf is bovenaan 50 cm breed en de bodem zal 30 cm breed zijn. De gracht zal tot 30 cm onder de fundering van de weg reiken. Het voetpad en fietspad (niet voor de Sint-Pietersstraat) zal in opbouw 26 cm hoog zijn onder het maaiveld.

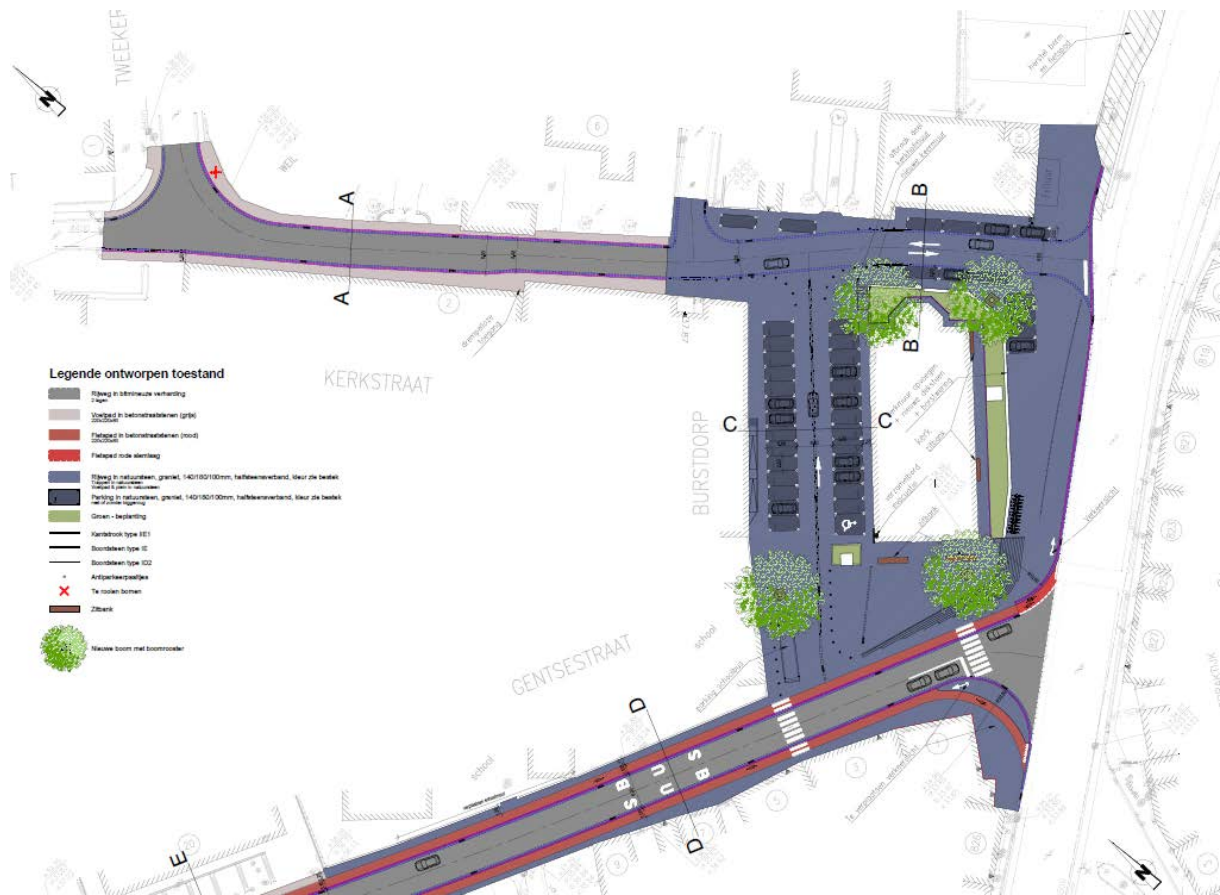

Figuur 6. Draineringssleuf onder de wegnis (Studiebureau SWECO).

Ter hoogte van de kerkomgeving zal de opbouw van de weg tot 54 cm diep reiken (zie **figuur 9**). Daar zal de baan bezet worden met gekapte natuurstenen (hoogte 10 cm) op een mortelbed van 4 cm, bovenop een laag beton van 20 cm en daaronder nog een onderfundering van 20 cm. Dezelfde opbouw geldt voor **Burstdorp** (zie **figuur 10**). Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de rijstrook en de parking wat betreft de onderbouw. Op de doorsnede van de geplande toestand voor Burstdorp is te zien dat het terrein lichtjes V-vormig uitgewerkt wordt, met centraal het diepste punt. De bestaande toestand heeft ook lichtjes deze vorm. Onder dit diepste punt zal tevens nog een draineringssleuf gelegd worden (zie **figuur 10**).

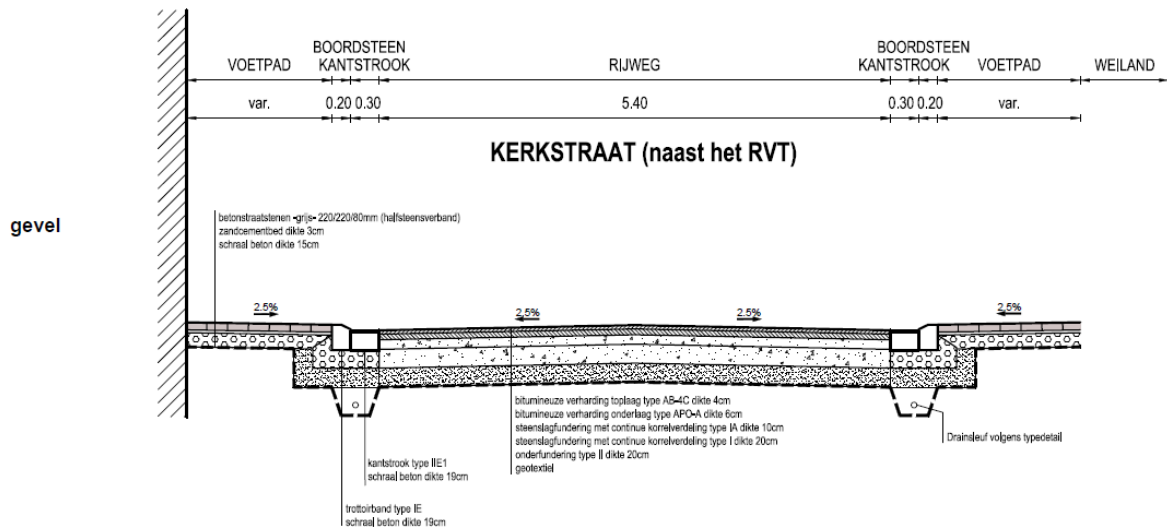
Gezien de aanwezigheid van de bestaande wegnis valt voor deze werken – die de bestaande wegnis zullen vervangen – weinig tot geen bijkomende verstoring te verwachten, maar gaat het hier om werken die grotendeels binnen het bestaande gabarit blijven.

Ter hoogte van het kruispunt van de Akkerstraat en de Gentsestraat wordt de inplanting van drie bomen voorzien (figuur 17). Voor deze bomen worden boomputten uitgegraven tot 1 m onder het maaiveld (figuur 14-15).

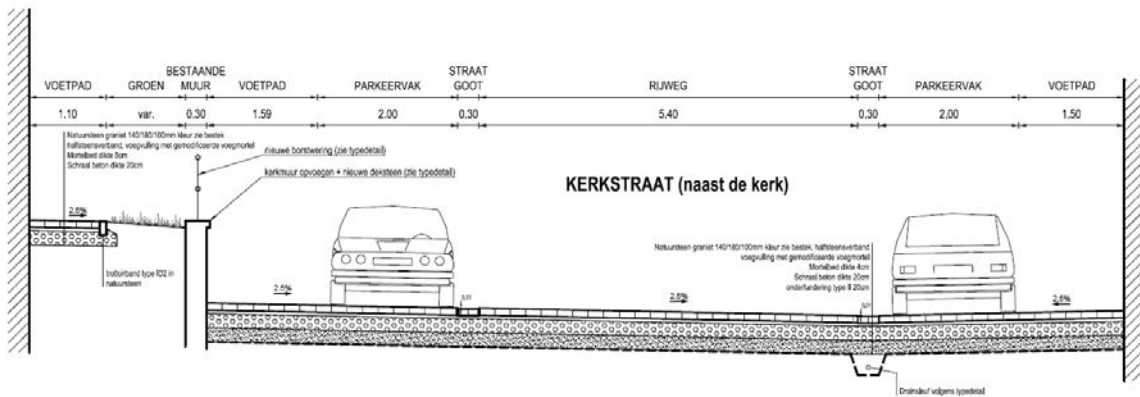
Figuur 7. Detail van de geplande werken met aanduiding van de dwarsdoorsnedes (studiebureau SWECO). Een gedetailleerdere versie is te vinden bij de bijlagen, plan 4.

TYPE DWARSPROFIEL A-A schaal: 1/50

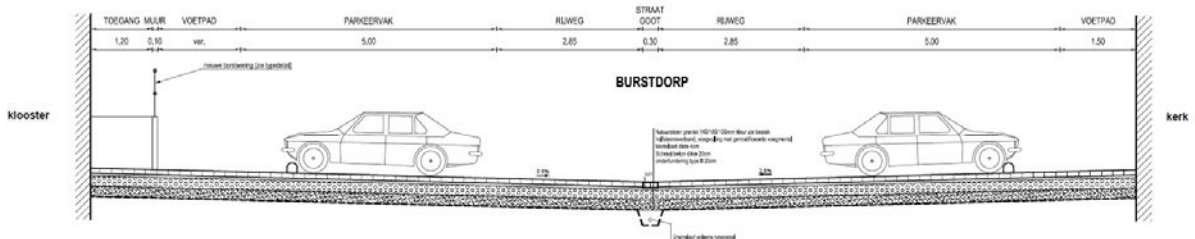
Figuur 8. Dwarsprofiel van de Kerkstraat (studiebureau SWECO). Een gedetailleerdere versie is te vinden bij de bijlagen, plan 5.

TYPE DWARSPROFIEL B-B schaal: 1/50

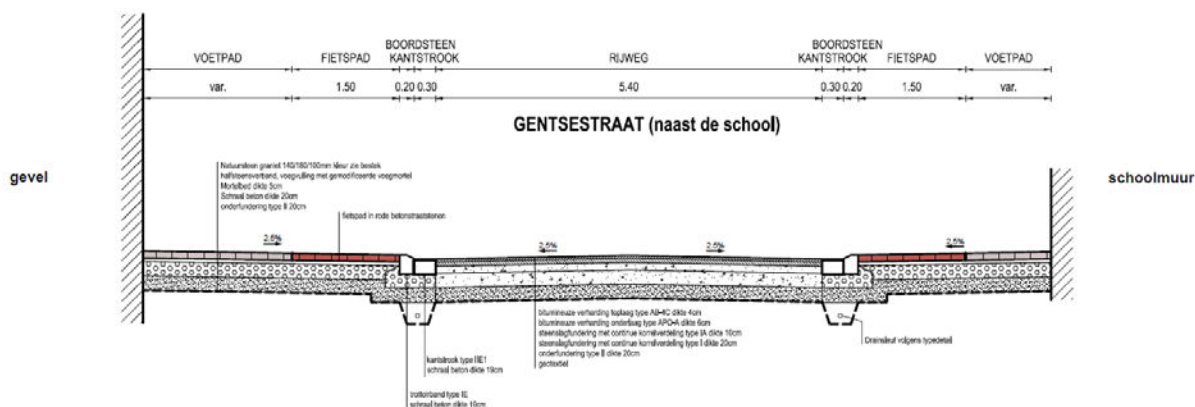
Figuur 9. Dwarsprofiel van de Kerkstraat (studiebureau SWECO). Een gedetailleerdere versie is te vinden bij de bijlagen, plan 5.

TYPE DWARSPROFIEL C-C schaal: 1/50

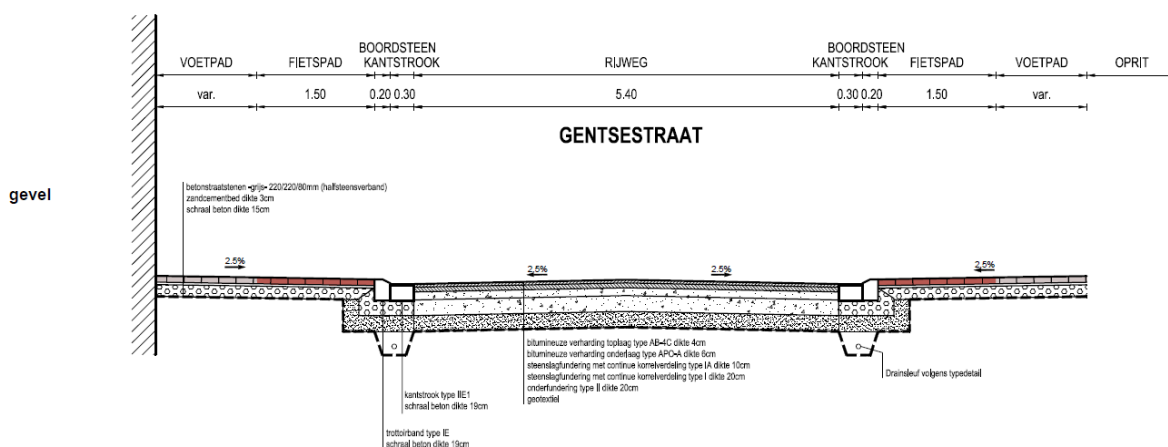
Figuur 10. Dwarsprofiel van Burstdorp (studiebureau SWECO). Een gedetailleerdere versie is te vinden bij de bijlagen, plan 5.

TYPE DWARSPROFIEL D-D schaal: 1/50

Figuur 11. Dwarsprofiel op de Gentsestraat (studiebureau SWECO). Een gedetailleerdere versie is te vinden bij de bijlagen, plan 6.

TYPE DWARSPROFIEL E-E schaal: 1/50

Figuur 12. Dwarsprofiel op de Gentsestraat (studiebureau SWECO). Een gedetailleerdere versie is te vinden bij de bijlagen, zie bijlagen plan 6.

Herinrichting van de kerkomgeving (figuur 7 en 14-17):

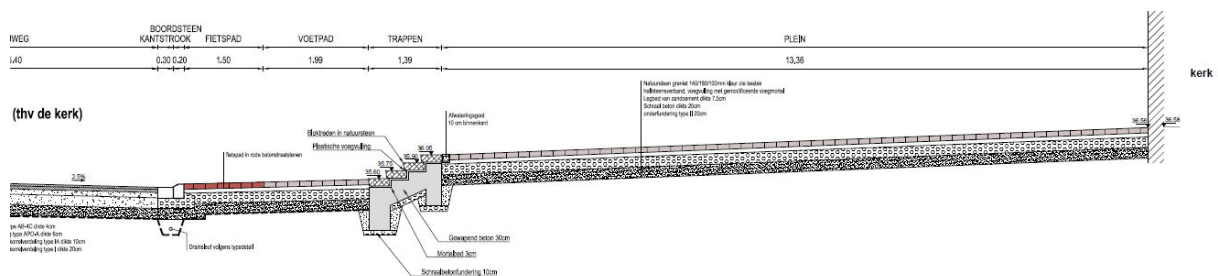
Hieronder bespreken we de herinrichting van de kerkomgeving waaronder we alles rondom de kerk in beschouwing nemen, uitgezonderd de wegenis zelf (Burstdorp). De zone rond de kerk wordt opnieuw ingericht. Er komen nieuwe parkeerstroken en beplantingen.

De **zone van de toegang van de kerk** wordt herwerkt (figuur 13-14). Momenteel is dit een hellend vlak naar de poortingang. Voor de kerkdeur zal de bestaande helling geoptimaliseerd worden door een combinatie van trappen met een betere helling naar de kerk. **Het toekomstig pleinniveau wordt 'opgetrokken' tot enkele centimeters onder de vloerpas van de kerk** (dit in functie van een drempelloze toegang tot de kerk). **Door de aanleg van een trappenpartij ter hoogte van de Gentsesteenweg, komt het (toekomstige) kerkplein dus hoger en vlakker te liggen dan de situatie vandaag.** Hieronder staat een visualisatie ter verduidelijking.

Voor de aanleg van het nieuwe plein is een fundering nodig van ca. 57,5 cm diep. Hierbij zal de huidige verharding opgebroken worden, maar verwacht wordt dat deze werken binnen het bestaande gabarit zullen blijven van de huidige wegenis, gezien een aanzienlijk deel van het plein hoger zal komen te liggen als de huidige toestand.

Figuur 13. De geplande veranderingen aan de toegangszone ten opzicht van de bestaande (studiebureau SWECO).

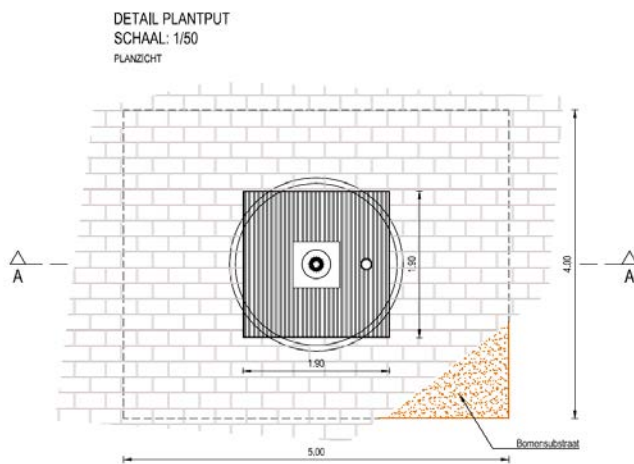

Figuur 14. Detail van de dwarsdoorsnede (GG) op het stuk tussen de Gentsestraat en de kerk. (studiebureau SWECO). Een gedetailleerdere versie is te vinden bij de bijlagen, plan 9.

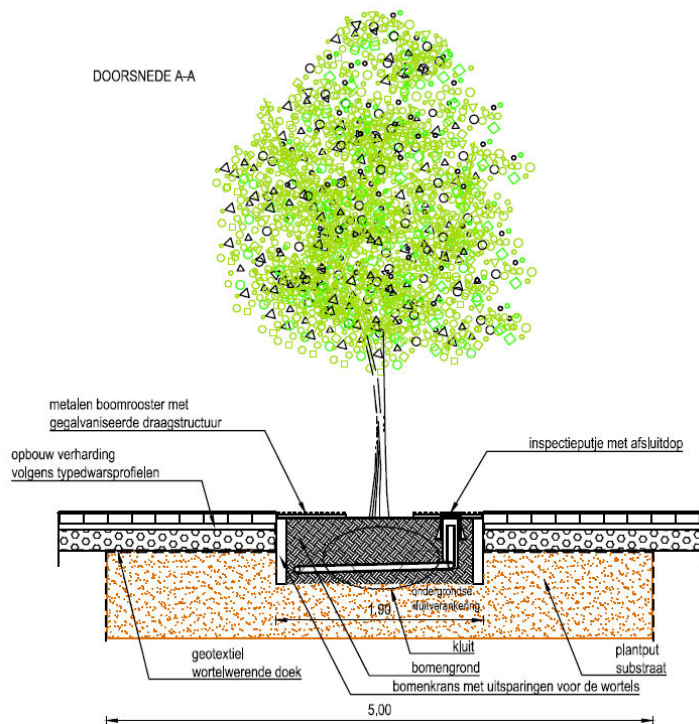
De bestaande kerkhofmuur aan de zuidelijke en oostelijke zijde van de kerk wordt bewaard (figuur 40, 6) alsook het grasperk dat ligt tussen de kerk en de muur op deze plaats.

Er zijn **vier bomen** voorzien, ongeveer op de 4 hoeken van de kerk (**figuur 7**).

Twee bomen vallen buiten de aflijning van het voormalige kerkhof (zie verder), namelijk deze in de estelijke hoek van de kerk (bushalte) en deze in de oostelijke hoek (dichtst nabij steenweg). Een derde situeert zich ter hoogte van de ingang van de kerk (zgn. de “zuidelijke” hoek) en een vierde op de “noordlijke” hoek van de kerk, binnen de kerkhofmuur. Voor de bomen wordt een **boomput gegraven van 4 op 5 m breed en tot 1 m diep (figuur 15-16)** behalve voor de boom ten noorden van de kerk die zich binnen de kerkhofmuur bevindt. Voor deze laatste blijft de boomput beperkt tot de omvang van de kluit.

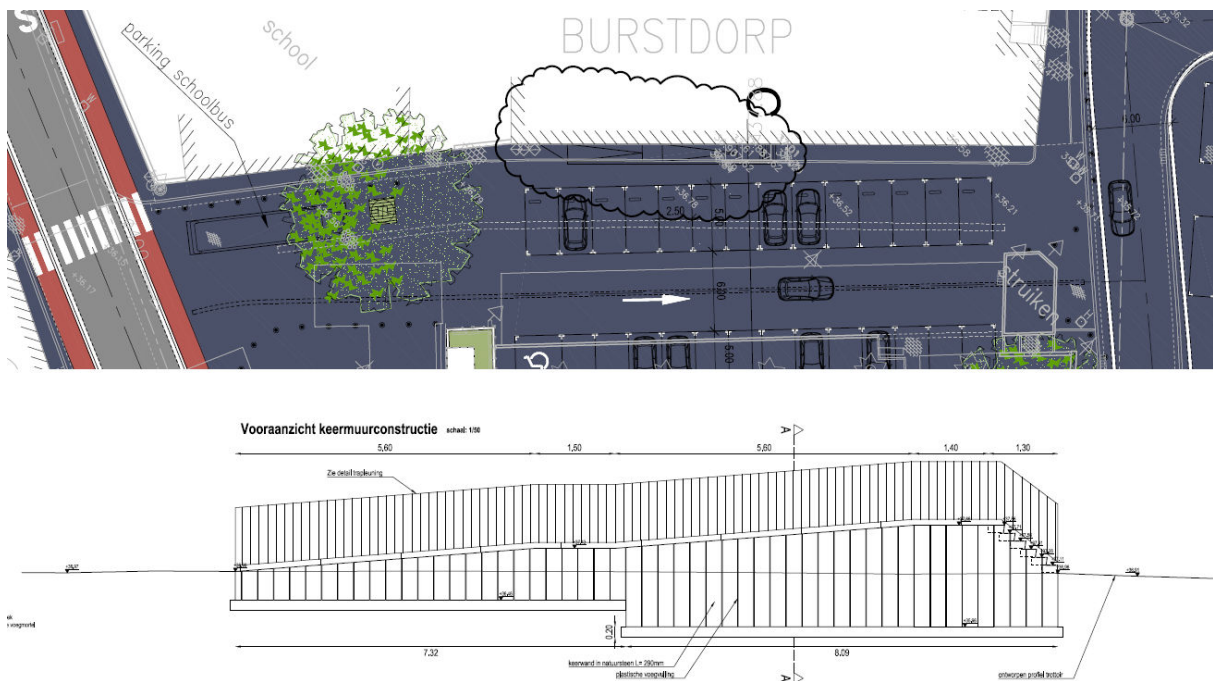

Figuur 15. Detail plantput (studiebureau SWECO). Een gedetailleerdere versie is te vinden bij de bijlagen, plan 7.

Figuur 16. Dwarsdoorsnede van een boomput (studiebureau SWECO). Een gedetailleerdere versie is te vinden bij de bijlagen, plan 7.

Voor de toegang van het rusthuis wordt een toegang voor rolstoelgebruikers voorzien (hellend vlak) (figuur 17).

Figuur 17. Vooraanzicht en locatie van de geplande toegang naar het rusthuis in Burstdorp. Daar wordt een hellend vlak voorzien in ophoging (studiebureau SWECO). Een gedetailleerdere versie is te vinden bij de bijlagen, plan 8.

Rioleringswerken (bijlagen, plannen 10-16, figuur 18-19):

Over de volledige lengte van het projectgebied wordt centraal onder de rijweg een gescheiden rioleringsstelsel van twee ondergrondse afvoerleidingen (DWA en RWA/tijdelijke RWA) voorzien die het huidige systeem zullen vervangen. De tijdelijke RWA-buizen bevatten in een eerste fase nog gemengd water, maar zullen in een tweede fase strikt RWA worden. Hiervoor dienen nadien geen veranderingen meer aangebracht worden aan de leidingen. De leidingen die nu worden gelegd zijn dan ook definitief. Voor gedetailleerde plannen per zone met dwarsdoorsnedes van de geplande rioleringen zijn te vinden bij de bijlagen, **plannen 10-16**.

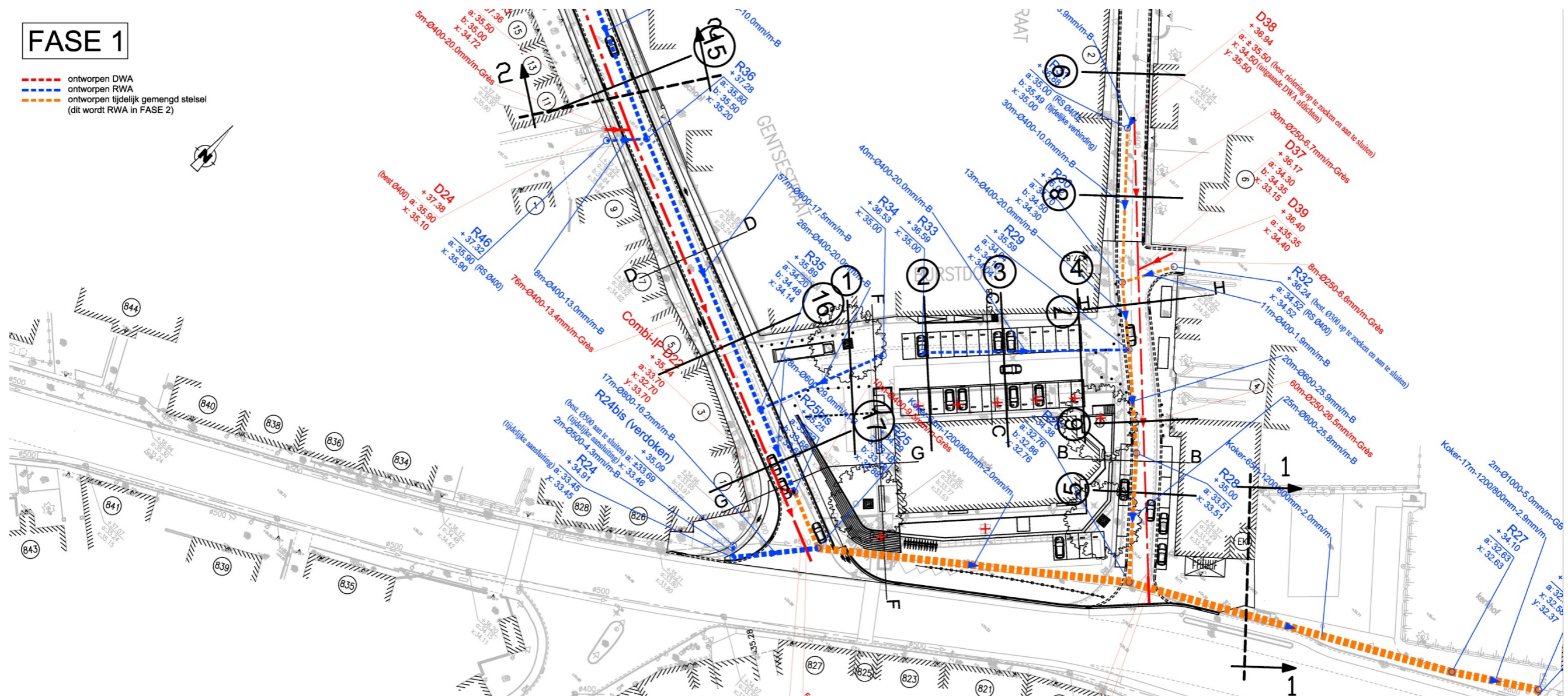
De DWA-leiding heeft een variërende diameter van 25 tot 40 cm, de RWA-leiding gaat van 40 tot 60 cm. De aan te leggen dieptes van de DWA-leidingen situeren zich op 2 tot 2,74 m ten aanzien van het huidige maaiveld, van de RWA-leidingen op 1,09 tot 2,10 m.

Beide leidingen liggen op amper 2,5-3 m van elkaar (as op as) in de Gentsestraat, op 1,70 m van elkaar in de Sint-Pietersstraat en op 3-3,5 m van elkaar in de Kerkstraat. We veronderstellen gezien de diepte ervan het uitgraven van één eventuele werksleuf van vermoedelijk minstens 3 tot 4 m breed.

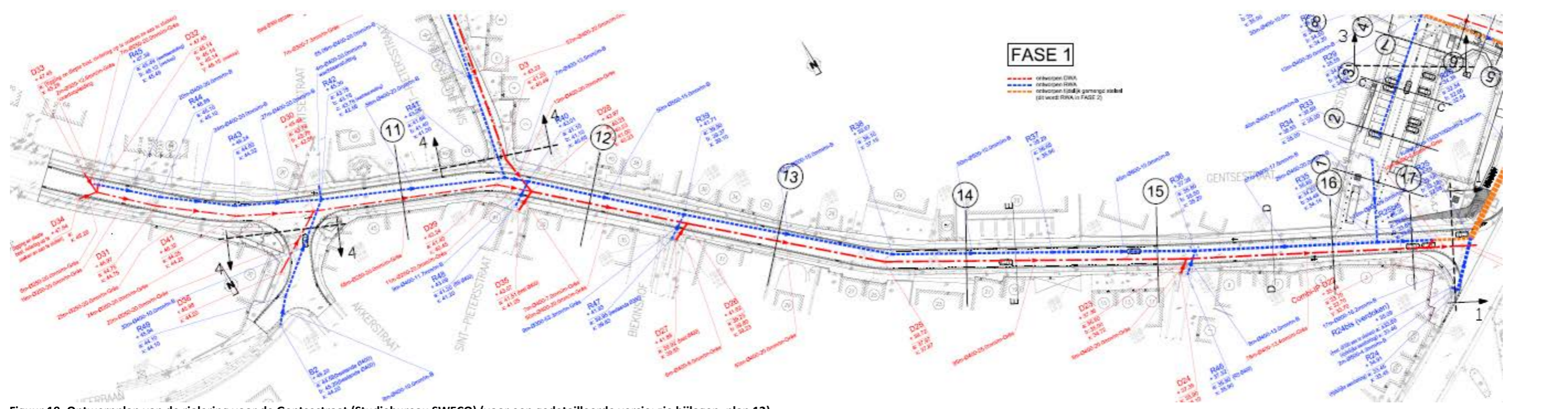
In Burstdorp wordt enkel een RWA-leiding gelegd (40 cm diameter) op een diepte van 1,60 m onder het huidige maaiveld. Hier zal een werksleuf van 1 m wellicht volstaan.

Langs de Oudenaardsesteenweg komt enkel riolering voor tijdelijke RWA op een diepte van 1,84-2,11 m (diameter 80-120 cm). De bestaande DWA-leidingen worden behouden. Hier zal een werksleuf van ca. 1m50-2 m noodzakelijk zijn.

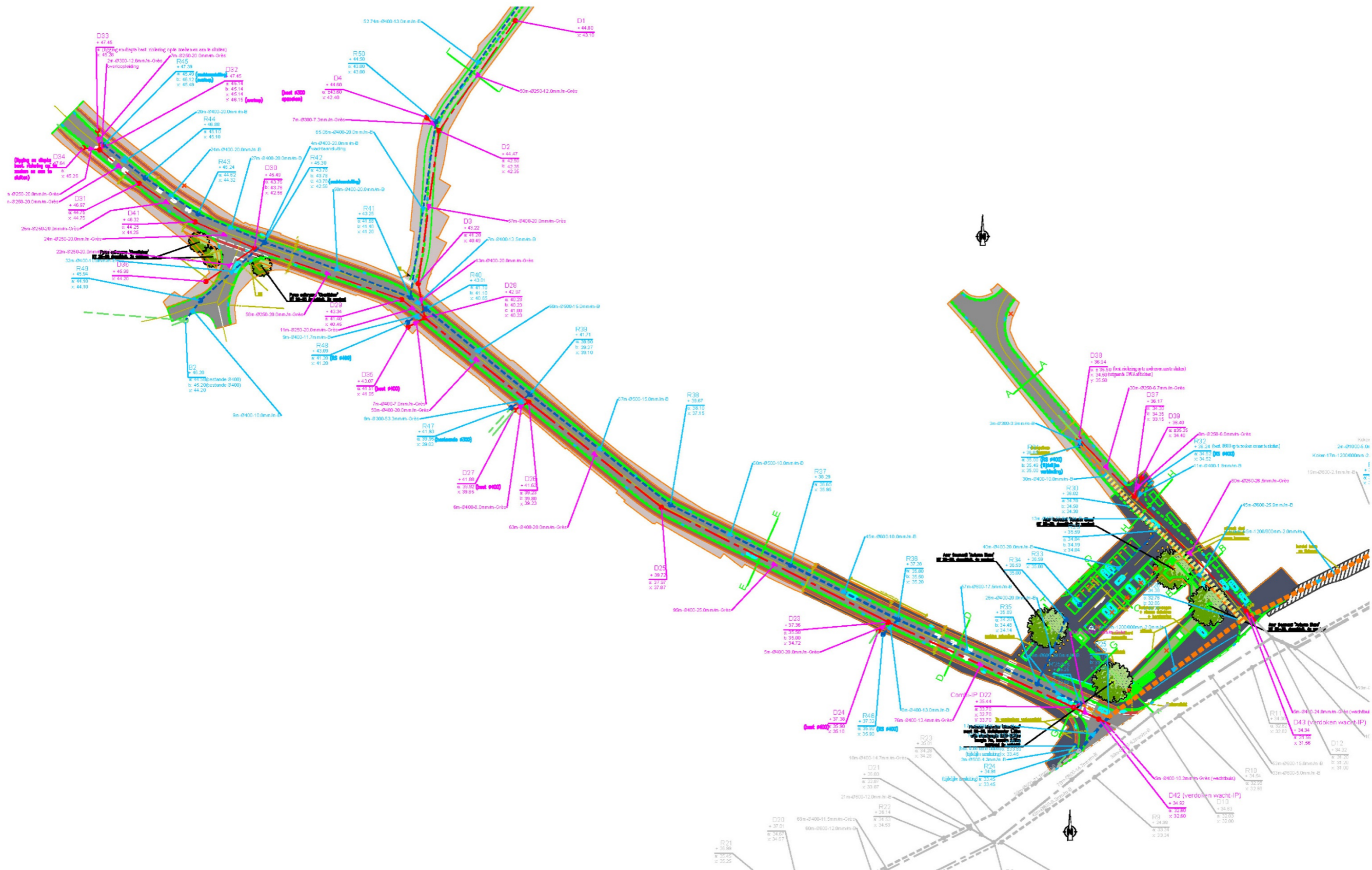
In de Sint-Pietersstraat komen de DWA- en RWA-leidingen op respectievelijk 2,75 m en 1,10 m onder het maaiveld te liggen (diameters 40 cm). De buizen komen op ca. 1,7 m van elkaar te liggen. Hiervoor zal een werksleuf van ca. 2-2,5 m noodzakelijk zijn.

Figuur 18. Ontwerpplan van de riolering voor de kerkomgeving (Studiebureau SWECO) (voor een gedetailleerde versie: zie bijlagen, plan 10).

Figuur 19. Ontwerpplan van de riolering voor de Gentsestraat (Studiebureau SWECO) (voor een gedetailleerde versie: zie bijlagen, plan 12).

Figuur 20. Een gedetailleerde versie is te vinden bij de bijlagen, plan 17.

1.4. Een beschrijving van de werkwijze en strategie van het vooronderzoek

1.4.1. Motivering van de onderzoeksstrategie, -methoden en -technieken:

-Strategie

In deze nota wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd **voor een zone die grotendeels gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden**. Dit type onderzoek heeft als bijkomend doel de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied te kennen. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen. De **huidige dorpskern** kunnen we vermoedelijk als een gebied met **relatief hoge densiteit** aan occupatie interpreteren. Deze gaat terug tot de (vroeg?) middeleeuwen. Daarom wordt deze bureaustudie uitgebreid met het nodige en beschikbare historische kaartmateriaal voor de zone van de dorpskern.

Dit bureauonderzoek moet uiteindelijk leiden tot een gemotiveerd advies of, en welke, maatregelen van verder vooronderzoek (met of zonder ingreep in de bodem) op het projectgebied noodzakelijk zijn.

-Methoden en technieken

Daartoe is enerzijds landschappelijk, historisch en archeologisch **bronnen-** en online beschikbare georeferereerd kaartenmateriaal geconsulteerd en zijn eventuele (recente) verstoringen binnen het projectgebied geïnventariseerd, met het oog op het opstellen van een archeologisch verwachtingspatroon. Anderzijds is de **impact** van de werken op de ondergrond geëvalueerd. Deze impact werd afgewogen ten aanzien van het te veronderstellen verwachtingspatroon, op basis waarvan uiteindelijk een gemotiveerd advies kan opgesteld worden.

1.4.2. Organisatie van het vooronderzoek:

Alle hieronder vernoemde bronnen zijn geconsulteerd door de erkende archeoloog, Arne Verbrugge. Opmaak van de figuren en het georefereren geschiedde door Arne Verbrugge, Ewoud Deschepper en Marieke Buckens. Inhoudelijke afwegingen en keuzes zijn in overleg geschied tussen Arne Verbrugge en Bart Cherretté.

1.4.3. Gebruikte materiaal en technische specificaties, en motivering van de selectie van bronnenmateriaal:

Tijdens het bureauonderzoek is een analyse gemaakt van de bodemsoorten. Daarnaast werd onderzocht waar mogelijk afgedekte bodems en/of resten uit de prehistorie of jongere periodes kunnen verwacht worden. De aardkundige gegevens zijn online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd vooral om de grondgebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Deze informatie uit het historische kaartmateriaal kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel oudere bodemarchief. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd

geraadpleegd via het geoportaal van het agentschap Onroerend Erfgoed, www.geopunt.be, www.cartesius.be en www.gisoost.be en <http://mapire.eu/>.

Voor het archeologisch kader werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd, alsook de beschikbare literaire bronnen.

De bouwplannen zijn door studieburea SWECO ter beschikking gesteld.

Een terreinbezoek vond plaats op 14-12-2016 door Bart Cherretté en Arne Verbrugge. Er werd advies ingewonnen bij de heemkundige kring (met Dirk De Boeck, voorzitter van de heemkundige kring). Een vergadering is belegd tussen de gemeente Erpe-Mere, SWECO en SOLVA (14-12-2016), waarbij de geplande werken uitvoerig werden toegelicht door de gemeente en het studiebureau.

Alle gegevens werden hierna samengebundeld in voorliggende archeologienota.

1.4.4. Beschrijving en motivering van afwijkende methodiek en van bijstellingen van de oorspronkelijke strategie:

Niet van toepassing

1.4.5. Inbreng van specialisten:

Niet van toepassing

1.4.6. Omschrijving van de algemene wetenschappelijke advisering door externen:

Niet van toepassing

2. Assessmentrapport

2.1. Methoden, technieken en criteria

Dit assessmentrapport omvat alle informatie afkomstig uit het bureauonderzoek: dit zijn alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal en bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Vanuit deze assessment van het plangebied moet een goede motivering mogelijk zijn over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen maatregelen.

Een waardevol assessment van het archeologisch potentieel van een projectgebied op basis van een bureauonderzoek is enkel mogelijk indien de bronnen voldoende en afdoende relevante gegevens opleveren om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Bij afwezigheid of onvoldoende data zijn bijkomende maatregelen nodig om tot een correcte inschatting voor het projectgebied te komen.

2.2. Een beschrijving van het assessment van de vondsten

Niet van toepassing.

2.3. Een beschrijving van het assessment van de stalen

Niet van toepassing.

2.4. Conservatie-assessment

Alle gegenereerde data die in het kader van deze archeologienota tot stand komen, worden door SOLVA digitaal bewaard op een centrale server die dagelijks “in-huis” wordt geback-up't en off-site wordt gekopieerd. Alle gegenereerde data en rapporten zijn geïntegreerd in de SOLVA-Archeologiedatabank raadpleegbaar. Een conservatie-assessment voor vondsten of stalen is bij deze bureaustudie niet van toepassing.

2.5. Assessment van de sporen

Niet van toepassing.

2.6. Assessment van het onderzochte gebied

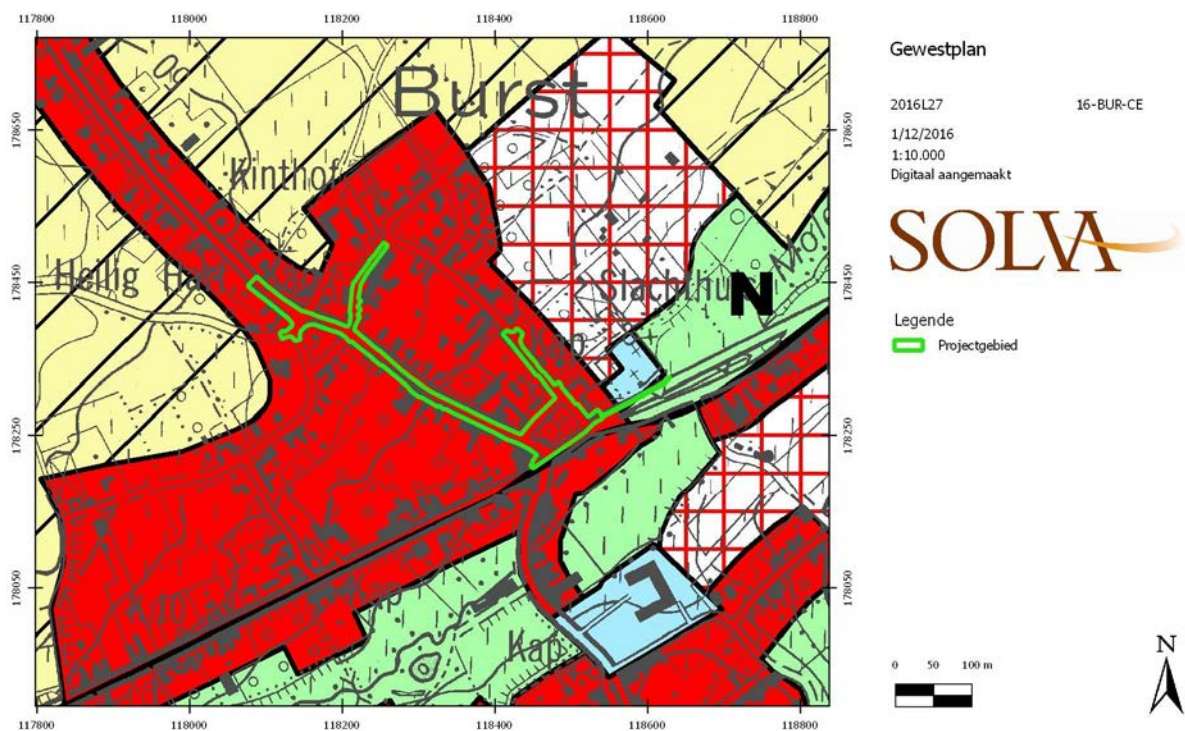
2.6.1. Een tekstuele beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied (aardkundige en hydrografische situering, grondgebruik, fysisch-geografische gegevens, geraadpleegde bronnen)

Algemene landschappelijke en planmatige situering

Burst bevindt zich in het oosten van de provincie Oost-Vlaanderen. Het is een deelgemeente van Erpe-Mere en ligt in het zuidwestelijke deel van het grondgebied van Erpe-Mere. Het dorp strekt zich ten noorden en ten zuiden van de Oudenaardsesteenweg (N46) uit.

Het onderzoeksgebied grenst aan de Oudenaardsesteenweg (N46), de weg tussen Aalst en Oudenaarde. De kerkomgeving, die gelegen is aan de Oudenaardsesteenweg en de centrumstraten (Gentstestraat – Burstdorp – Kerkstraat – Sint-Pietersstraat) van Burst behoren tot het projectgebied.

Het projectgebied is, volgens het Gewestplan, gelegen in een zone voor **woonuitbreidingsgebieden** (rode zone) (figuur 21).

Figuur 21. Situering van het onderzoeksgebied op het gewestplan (www.geopunt.be, geraadpleegd via WMS).

Aardkundige en hydrografische situering

-Beknopte geologische en geomorfologische schets van de regio²

Het projectgebied ligt in de ‘**ecoregio van de zuidwestelijke heuvelzone**’, en meer bepaald in het deel van het **Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict**³. Dit district bestaat uit een geaccidenteerd tertiair heuvellandschap waarop voornamelijk lemige eolische gronden werden afgezet. Het district bevindt zich in het zuiden van Vlaanderen.

Tot dit ecodistrict behoren de Vlaamse Ardennen, de Kesterberg en Oudenberg (Pajottenland), maar ook zijn uitlopers. Typisch binnen dit gebied is het voorkomen van veelvuldige bronnen, dit op de kleilaag van de Formatie van Gent, Lid van Merelbeke. Verder zijn ook de Diestiaanheuveld (ten zuiden) typerend voor het gebied. Het volledige gebied bezit (vrij) grote reliëfverschillen, met voornamelijk lemige afzettingen.

De sterke erosie op het einde van het Tertiair en tijdens het Pleistoceen veroorzaakte het huidig golvend tot sterk golvend reliëf. Dit levert een opeenvolging op van open kouters op de leemruggen en, in de beekdalen, depressies met een gesloten begroeiing. In het zuiden wordt het landschap bepaald door de zogenaamde Zuid-Vlaamse Heuvelrij. De valleien zijn daar zeer sterk ingesneden, soms bijna kloofdalen, en de ruggen zijn zacht hellend. Er is een opeenvolging te zien van langgerekte leemruggen met relatief vlakke delen en zachte hellingen, gescheiden door talrijke beekvalleien en depressies, die dikwijls begrensd zijn door een steile rand. Typisch is het voorkomen van asymmetrische dalen, door de ongelijkmatige afzetting van de loesspakketten tijdens de laatste ijstijd.

Het reliëf in het district is golvend tot sterk golvend, zelfs plaatselijk heuvelig in het zuidelijke deel, met hellingsgraden van 9 % en meer. Het wordt gekenmerkt door een opeenvolging van ruggen, afgewisseld met diep ingesneden beekvalleien en secundaire depressies. Het zuidelijk deel bestaat uit een aantal westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde heuvelrijen, wier absolute hoogte van zuid naar noord progressief afneemt. De hoogste heuvelrij situeert zich in de buurt van de taal- en gewestgrens, met o.a. de Kluisberg, de Spinnessenberg, de Hotondberg, de Muziekberg, de Pottelberg en de Mont de Rode, maar ook de Oudenberg (Geraardsbergen). Op het raakpunt van de oostwest en noord-zuid gerichte heuvelkammen van de Vlaamse Ardennen bevindt zich het hoogste punt (d’Hoppe, 157,5m) in het bos van Pottelberg. Deze kam vormt de geologische ruggengraat van het fysisch landschap en is een onderdeel van een groter geheel van getuigenheuvelds dat zich uitstrekt van Frans-Vlaanderen via het West-Vlaams Heuvelland, de Vlaamse Ardennen, het Pajottenland en het Hageland tot Midden-Limburg waar het tegen het Kempisch Plateau uitwigt. Een lagere, structurele kamlijn waarvan de hoogste delen met de hoogtelijn van 100m flirten en die ten opzichte van het hydrografisch stelsel duidelijk contrasterend is, omvat van west naar oost volgende plateaus: Eikenberg-Kapelleberg-Boigneberg (Maarkedal), Varentberg-Hoogkouter (Horebeke), plateau Pottenberg-Leberg-Valkenberg (Brakel), Steenberg-Potaardeberg (Zottegem) en tenslotte de

² We baseren ons voor deze beschrijving op de definitie en karakterisering van de ecodistricten in Vlaanderen. In het concept ‘ecodistrict’ worden diverse geologische, geomorfologische, bodemkundige, hydrografische en historisch-geografische aspecten, die ook een determinerende invloed hebben gehad op het menselijk handelen in het verleden, in relatie tot elkaar besproken. *Sevenant M. et al., 2002.*

³ Sevenant et al. 2002, pp. 158-163

Biezelenberg (Herzele). Het is aan de rand van deze laatste dat het projectgebied gesitueerd ligt. Vermits de weerstandbiedende ijzerzandsteenlagen er volledig weggespoeld zijn, profileren deze plateaus zich als open akker- en kouterlandschappen.

Bodems

De bodemseries worden gerangschikt in twee groepen. Enerzijds de plateau- en hellinggronden met hoofdzakelijk (niet tot sterk gleyige) diepe leemgronden (meer dan 80cm dik) met een al dan niet (sterk) gevlekte textuur B-horizont. Verspreid, maar vooral langs de valleiranden komen ondiepe leemgronden met textuur B-horizont voor, met een zand- of kleisubstraat beginnend op geringe diepte, evenals beperkte oppervlakten zandleem- en kleigronden met een niet bepaalde profielontwikkeling. Plaatselijk, op enkele hoge toppen en steile hellingen, dagzoomt het Tertiair kleilig of zandig materiaal.

Anderzijds zijn er de vallei- en depressiegronden, met dominantie van jonge leem- of zandleembodems zonder profielontwikkeling.

Het noordelijk gebied wordt plaatselijk gedomineerd door zandleemgronden, evenals het gebied rondom de alluviale vlakte van de Dender.

De beekalluvia staan onder invloed van een permanente grondwatertafel, die aan een regelmatige seizoenschommeling onderhevig is. Op de plateau- en hellinggronden ligt de watertafel zeer diep, behalve waar stuwwater en bronniveaus voorkomen. Deze bronniveaus treden overal op waar watervoerende lagen van het Tertiair substraat dagzomen.

Geologie

Tijdens het Tertiair werden door de zee verschillende zand- en kleilagen afgezet, achtereenvolgens de Formatie van Kortrijk, Formatie van Tielt, Formatie van Gent, Formatie van Lede, Formatie van Maldegem en Formatie van Diest. Na daling van de zeespiegel werden deze sedimenten in het Pleistoceen (Quartaire) door erosie aangetast, en dan voornamelijk de zandige formaties. De kleiige lagen boden meer weerstand aan de erosie en vormden de heuveltoppen van het Tertiair reliëf. Hierdoor vormt de Formatie van Gent nu het hoofdsubstraat, en zijn de Formatie van Lede en Maldegem nog slechts op de heuvelruggen te vinden. Van de Formatie van Diest zijn nog slechts enkele relictten over op de hoogste toppen (Vlaamse Ardennen en heuvels ten zuiden van Geraardsbergen).

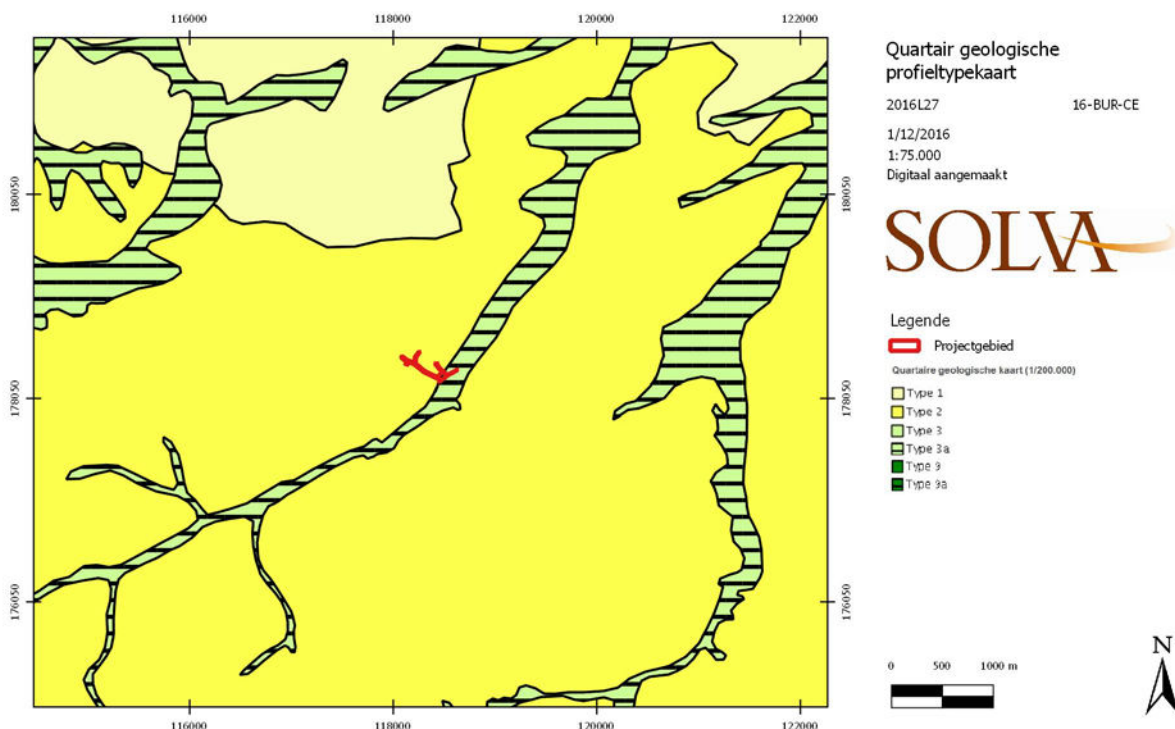
Tijdens de laatste ijstijd werd dit landschap bedekt met niveo-eolische leem (0 tot 15m). Onder invloed van de overheersende westenwinden tijdens het Weichselglaciaal werden de naar het westen gerichte hellingen slechts met een dunne laag löss bedekt. Op plaatsen die tegen de dominerende winden beschermd waren (de oostelijk gerichte hellingen en de kleinere plateaus) is de lössmantel zeer dik. De Tertiaire lagen komen slechts op een zeer beperkt aantal plaatsen aan het oppervlak.

Gedurende het Holoceen had eerst een riviererosie van het Pleistocene leemdek plaats. De beekvalleien werden verder uitgediept en er ontstonden ook secundaire depressies. De vallei van de Dender bijvoorbeeld werd uitgeschuurd tot op de Ieperiaanse kleilagen. Later werd de vallei-gedeeltelijk opgevuld met lemig alluvium en weinig materiaal. Ten gevolge van ontbossing in

recente tijden trad hellingserosie op; het meeste afgespoelde materiaal werd als colluvium afgezet aan de voet van de hellingen.

- Het projectgebied

De **quartaargeologische profieltypekaart** karakteriseert het noordwestelijk gedeelte van het terrein als geen holocene en/of tardiglaciale fluviatiele afzettingen bovenop de pleistocene sequentie (**figuur 23**)⁴. Binnen het uiterste zuidoosten zijn echter wel holocene en/of tardiglaciale fluviatiele afzettingen bovenop de pleistocene sequentie te verwachten. Dit komt overeen met de locatie van de Molenbeek.

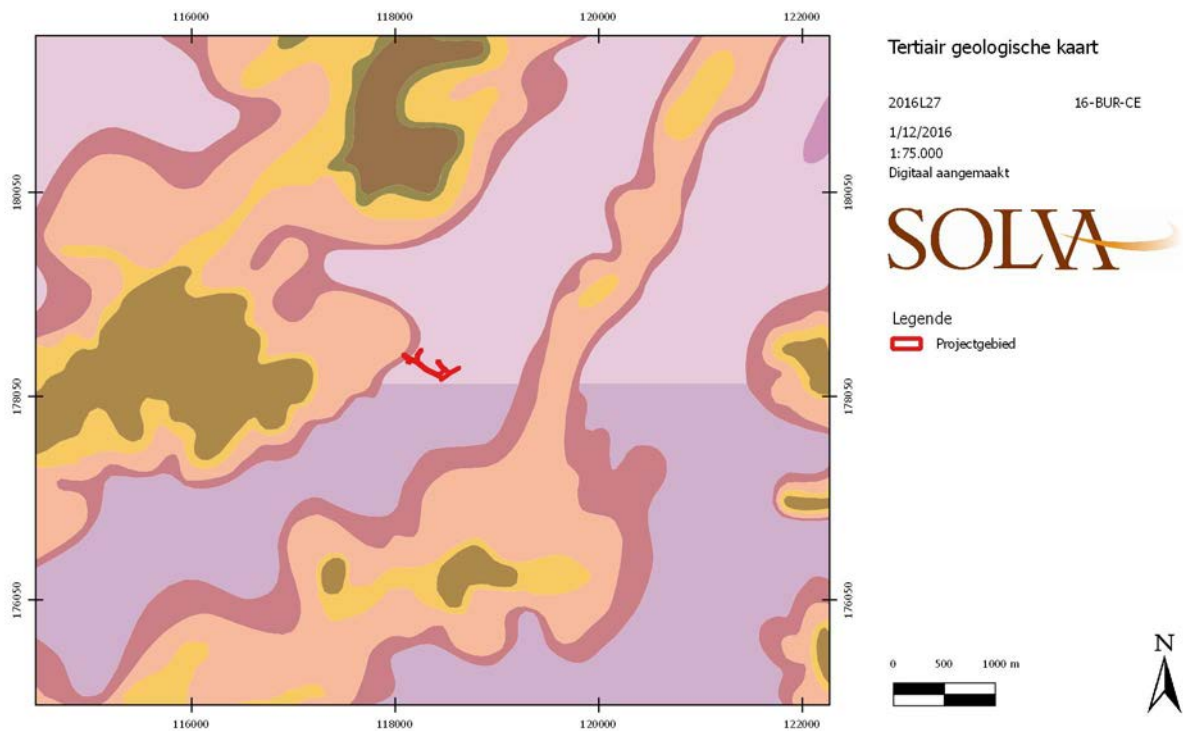

Figuur 22. De quartaargeologische profieltypekaart. Geel : geen holocene en/of tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie zijn afgezet. Groen : holocene en/of tardiglaciale fluviatiele afzettingen bovenop de pleistocene sequentie (www.dov.vlaanderen.be, geraadpleegd via WMS). Op de kaart zijn is de vallei van de Molenbeek goed te zien ten zuiden van het terrein (gearceerde deel).

Op de **tertiargeologische profieltypekaart** wordt het onderzoeksgebied hoofdzakelijk gerekend tot de Formatie van Tielt (Lid van Egem)⁵ (lichtpaars op **figuur 23**). Dit is grijsgroen zeer fijn zand, met kleilagen, zandsteenbanken en glauconiet- en glimmerhoudend. In de uiterste noordwestelijke hoek van het terrein komt de Formatie van Gentbrugge voor (rozig paars op **figuur 23**) (Lid van Merelbeke), die zichtbaar is als blauwgrijze tot donkergrijze klei met dunne zandlensjes, organisch materiaal en pyrietachtige concreties.

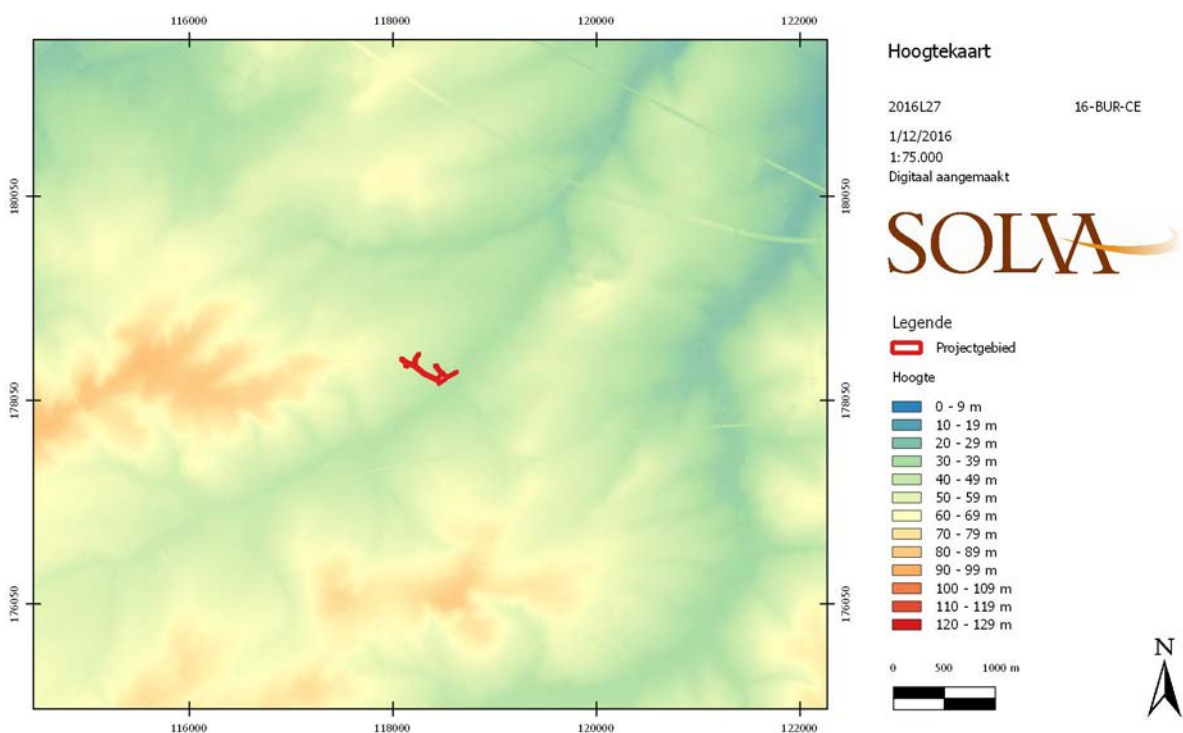
⁴ www.dov.vlaanderen.be.

⁵ www.dov.vlaanderen.be.

Figuur 23. De tertiairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.dov.vlaanderen.be, geraadpleegd via WMS).

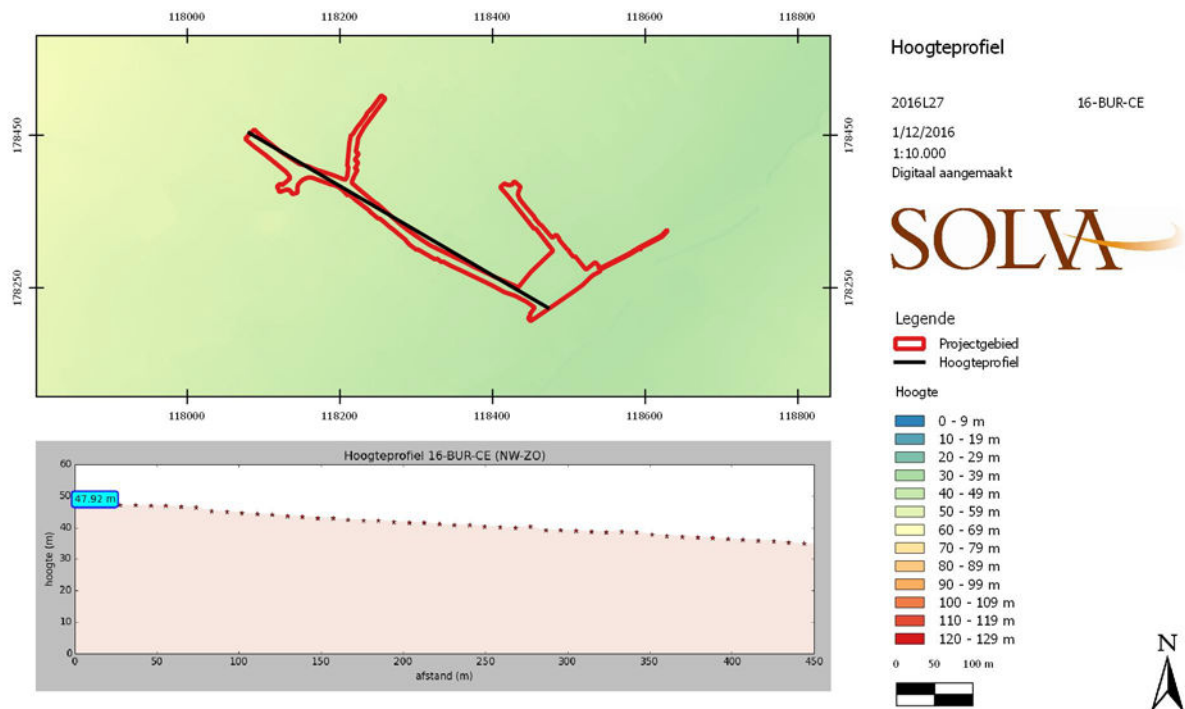
Voor het gebied is geen **geomorfologische** kaart beschikbaar.

Figuur 24. Digitaal Hoogtemodel van de omgeving (www.agiv.be, geraadpleegd via WMS).

Fysisch-geografische gegevens en grondgebruik

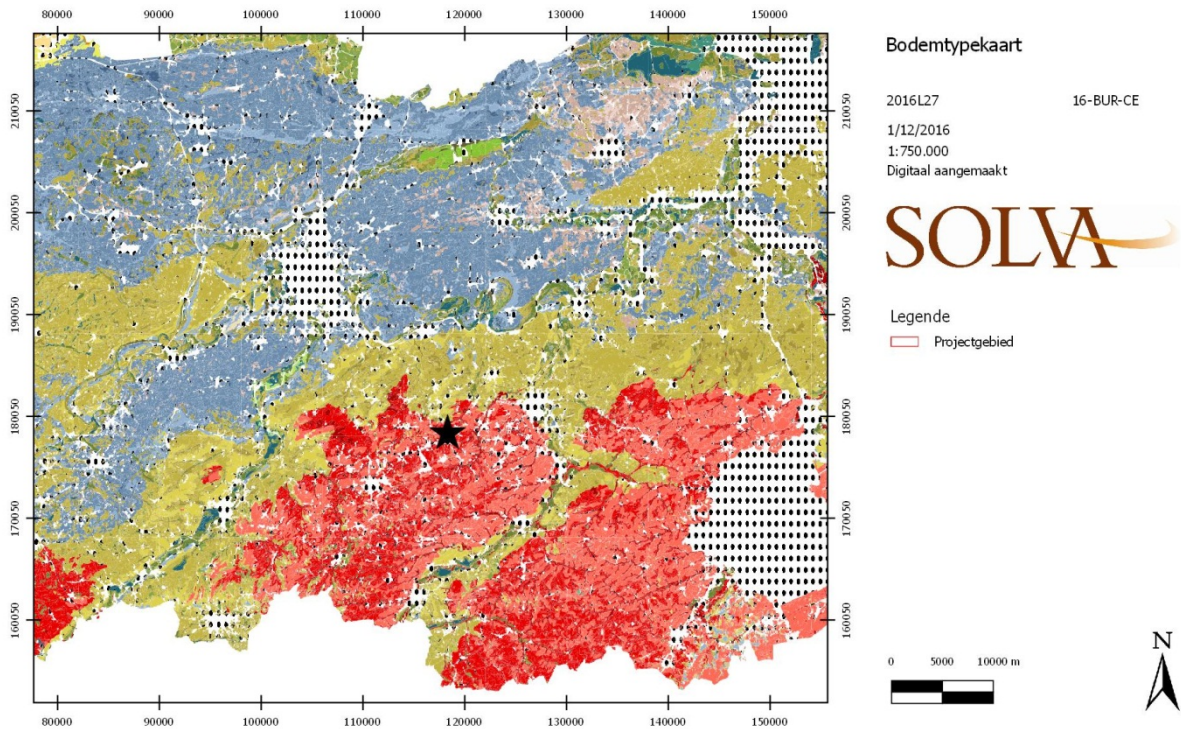
De site is gelegen tussen ca. 49 en 35 m TAW; het hoogste punt bevindt zich aan de noordwestelijke grens van het projectgebied ter hoogte van de Gentsestraat. Vandaaruit helt het terrein af in zuidoostelijke richting, naar de vallei van de Molenbeek, die gelegen is ten zuiden van het terrein (figuur 25).

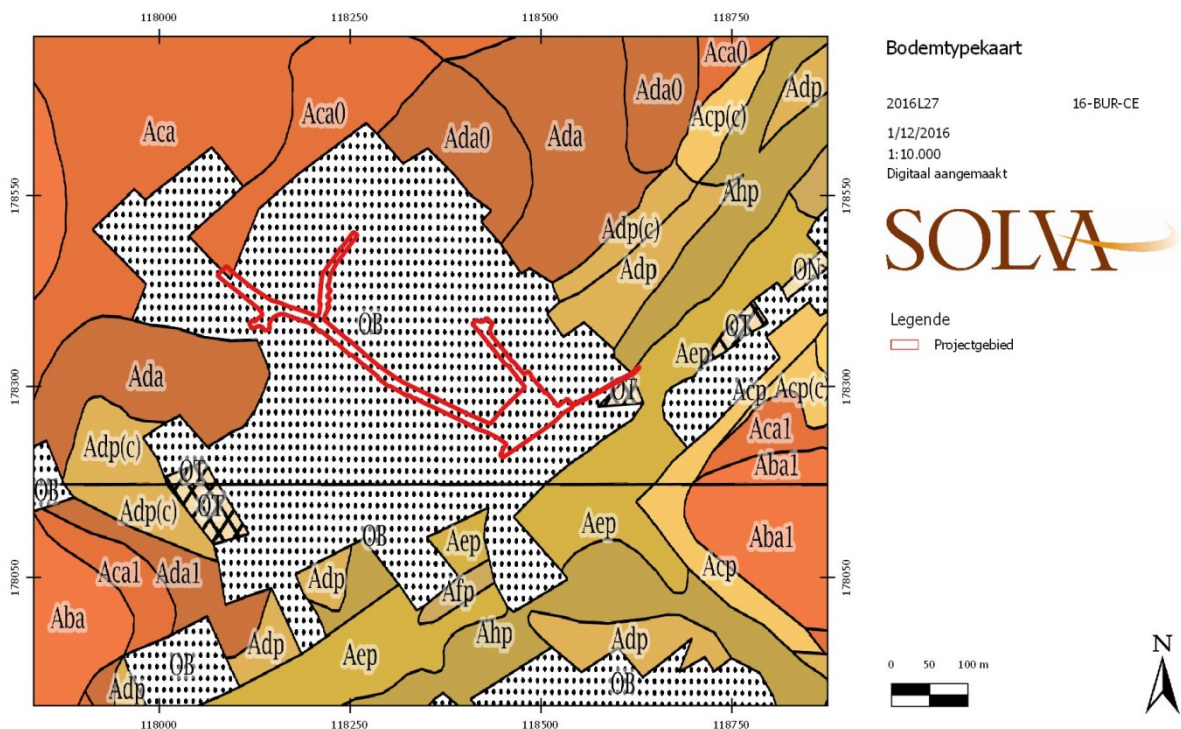
Figuur 25. Dwarsprofiel van de Gentsestraat van burst (www.agiv.be, geraadpleegd via WMS).

Het terrein bevindt zich in het noorden van de zuid-Oost-Vlaamse leemstreek (figuur 26).

De gronden staan op de **bodemtypekaart** grotendeels aangeduid als 'bebouwde zone' (OB), voornamelijk ter hoogte van het dorpscentrum. Andere delen van het projectgebied zijn gekarteerd als Aca0, matig droge leembodem met textuur B-horizont en Aep, natte leembodem zonder profiel.

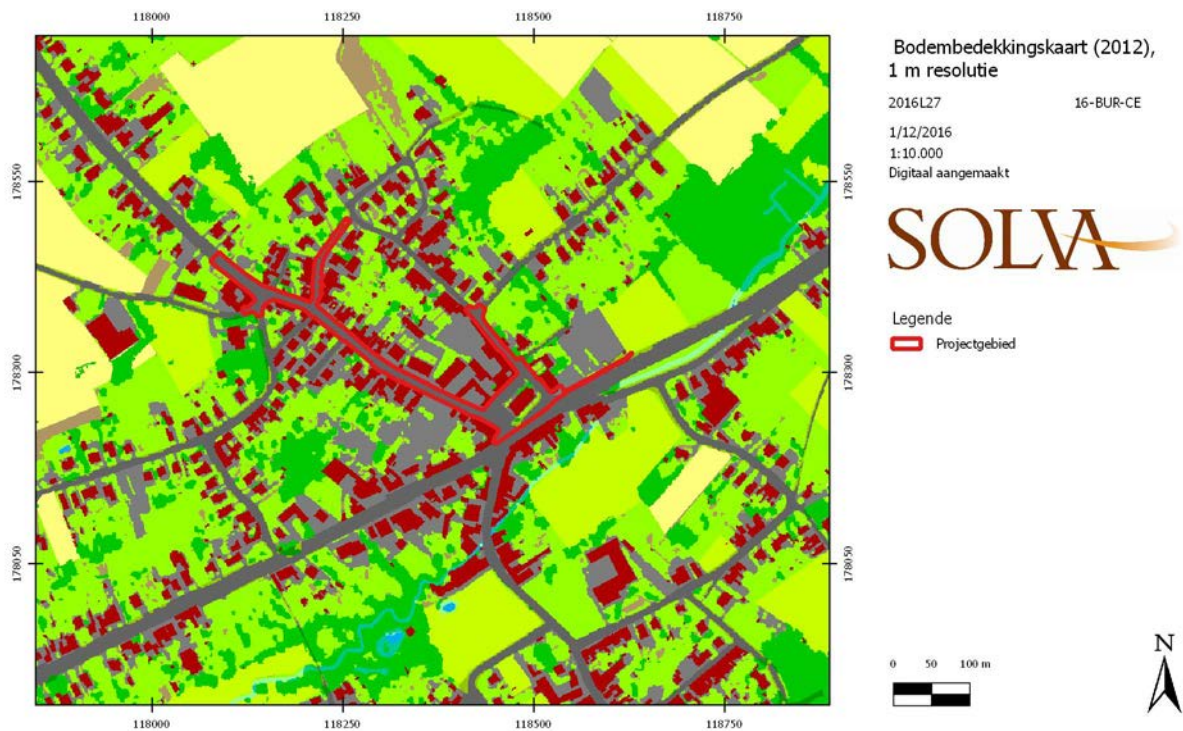

Figuur 26. Situering van Burst op de bodemkaart (het projectgebied is aangegeven met ster). (www.geopunt.be). Groen : zandleemstreek ; rood : leemstreek.

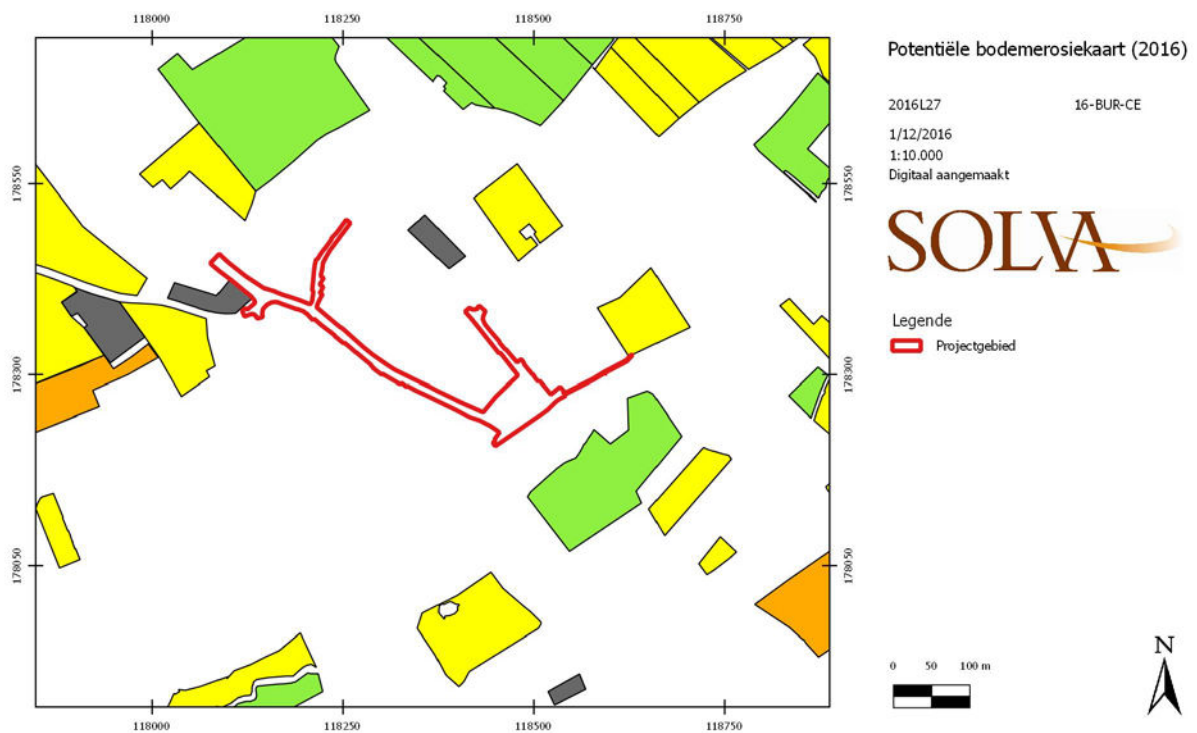

Figuur 27. De bodemtypekaart met de positie van het terrein (www.dov.vlaanderen.be, geraadpleegd via WMS).

De bodembedekkingskaart (figuur 28) geeft aan dat het overgrote deel van het gebied bedekt is door autowegen (donkergrijs). Overige bodembedekkingen vormen slechts een minderheid namelijk overige afdekkingen (grijs) (parkings edm.), gebouwen (rood), gras (groen), struiken (groen) en akker (lichtgeel).

Figuur 28. De bodembedekkingskaart van de kadastrale aflijning van het terrein. (www.agiv.be, geraadpleegd via WMS).

Figuur 29. De bodemerosiekaart van de kadastrale aflijning van het terrein. (www.agiv.be, geraadpleegd via WMS).

Binnen het onderzoeksgebied is geen informatie beschikbaar over de graad aan erosie (figuur 29). Het is echter te verwachten dat deze minimaal is doordat het projectgebied grotendeels ingenomen wordt door wegen en bebouwing. Vooraleer de wegen verhard zijn zal er wel een hoge graad aan erosie geweest zijn naar de Molenbeek toe.

2.6.2. Een tekstuele historische beschrijving van het onderzochte gebied

Algemeen

De vroegste vermelding van Burst dateert uit het midden van de 11de eeuw. Daarnaast werd het dorp in de daaropvolgende decennia als Borst, Bost en Bust in enkele documenten genoemd.⁶

Inventaris bouwkundig erfgoed

Het raadplegen van deze inventaris leverde enige informatie op met betrekking tot het onderzoeksgebied⁷.

De parochiekerk Sint-Martinus⁸ te Burst is een eenvoudige neogotische pseudo-basilicale kerk met een ommuurd tuintje en parking. De oudste vermelding van de kerk dateert uit **1117**. De huidige kerk is gebouwd in 1852-1855. De voorloper gaat vermoedelijk terug op een Romaanse kerk, die in de loop van de 17de en 18de eeuw grotendeels verbouwd (oa. nieuwe toren en koor) is geweest.

Kerken toegewijd aan Sint-Martinus wijzen meestal op een hoge ouderdom, omdat deze heilige vooral in de vroegmiddeleeuwse periode (**6de -7de eeuw**) populair was.⁹

Aan de Kerkstraat situeert zich de **pastorie**.¹⁰ De huidige pastorie werd opgetrokken in 1768. De pastorie sloot aan bij het verdwenen kerkhof rond de kerk. De kadasterplannen uit 1834 tonen twee vijvers wat doet vermoeden dat het hier oorspronkelijk om een omwalde site ging. Echter, op de Ferrariskaart zijn geen vijvers getekend, wat pleit voor een postmiddeleeuwse datering van de vijvers (zie verder).

Het voormalige **klooster** (nu rusthuis) in Burstdorp dateert uit de 18de of 19de eeuw.¹¹

In de Gentsestraat, ter hoogte van de Heerbaan, staat de **Heilig Hartkapel**.¹² Deze achthoekige kapel dateert uit de eerste helft van de 20ste eeuw.

Historisch – cartografische documentatie van het projectgebied

a) Schets uit 1736

Van de oude kruiskerk is in 1736 een schets gemaakt, naar een afbeelding uit het kaartboek van de abdij van Drongen. Op de tekening is een kruiskerk te zien, geprangd binnen een hoekige, ronde kerkhofmuur. De kerkhofmuur volgt deels de Gentsestraat, de Kerkstraat en de Oudenaardsesteenweg.

⁶ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Burst_\(plaats\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Burst_(plaats))

⁷ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/> (raadpleging 10/01/2017).

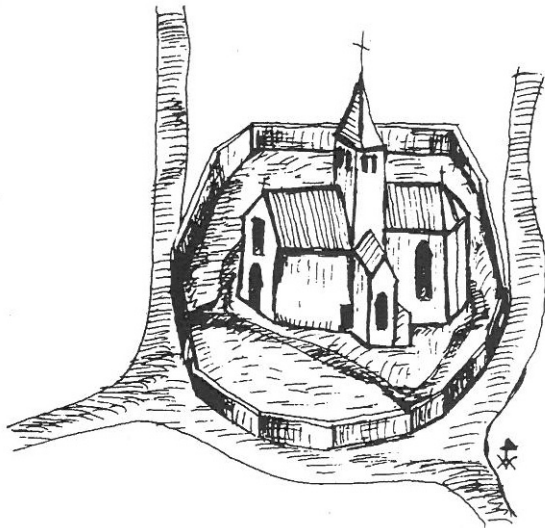
⁸ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Parochiekerk Sint-Martinus, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/8281> (geraadpleegd op 9 januari 2017) en Bavay 1985.

⁹ CAI, ID 156003, informatie uit het AAZ-dossier Burst Dorp door K. De Groote.

¹⁰ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Pastorie Sint-Martinusparochie, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/8282> (geraadpleegd op 9 januari 2017).

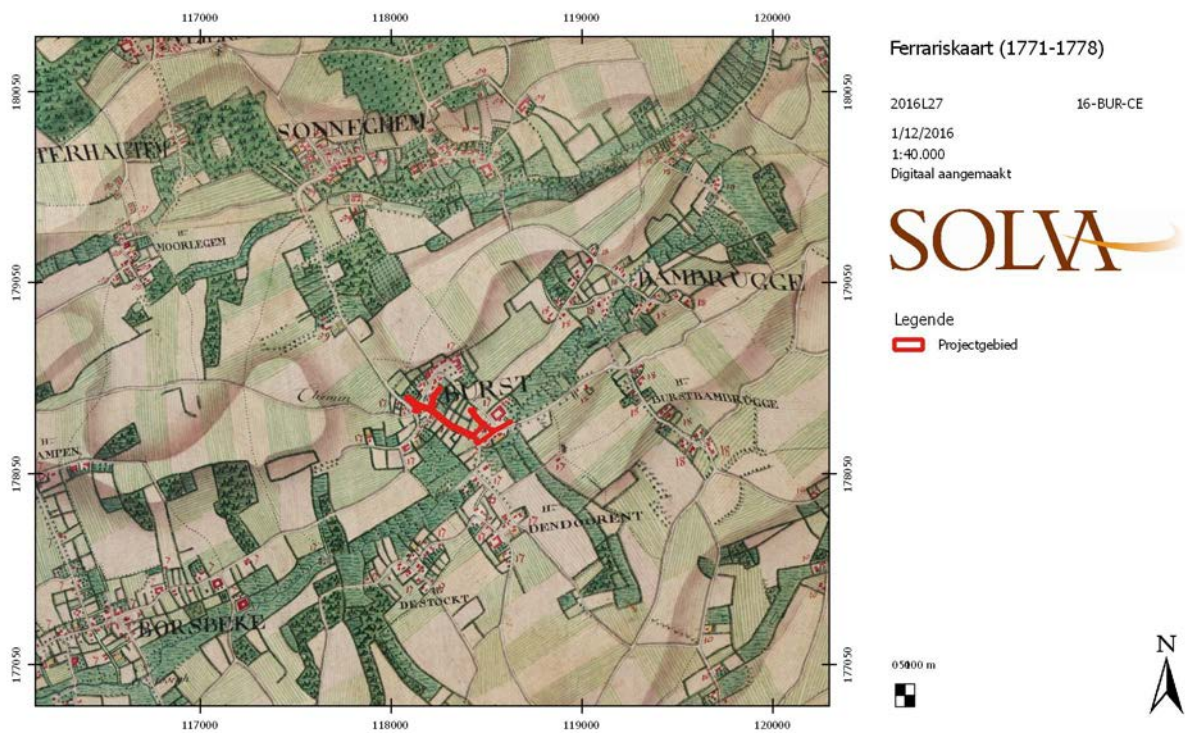
¹¹ Mondelinge mededeling van de Heemkundige Kring.

¹² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Heilig Hartkapel, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/8284> (geraadpleegd op 9 januari 2017).

Figuur 30. Tekening van de oude kruiskerk van Burst (1736). (Bron : Bavay 1985, p. 47).

b) Jozef Johan Frans Ferraris – Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik: Aelst (1771-1778)

Figuur 31. Afbakening van het onderzoeksgebied op de Ferraris kaart (www.geopunt.be, geraadpleegd via WMS).

Figuur 32. Afbakening van het onderzoeksgebied op de Ferraris kaart (www.geopunt.be, geraadpleegd via WMS).

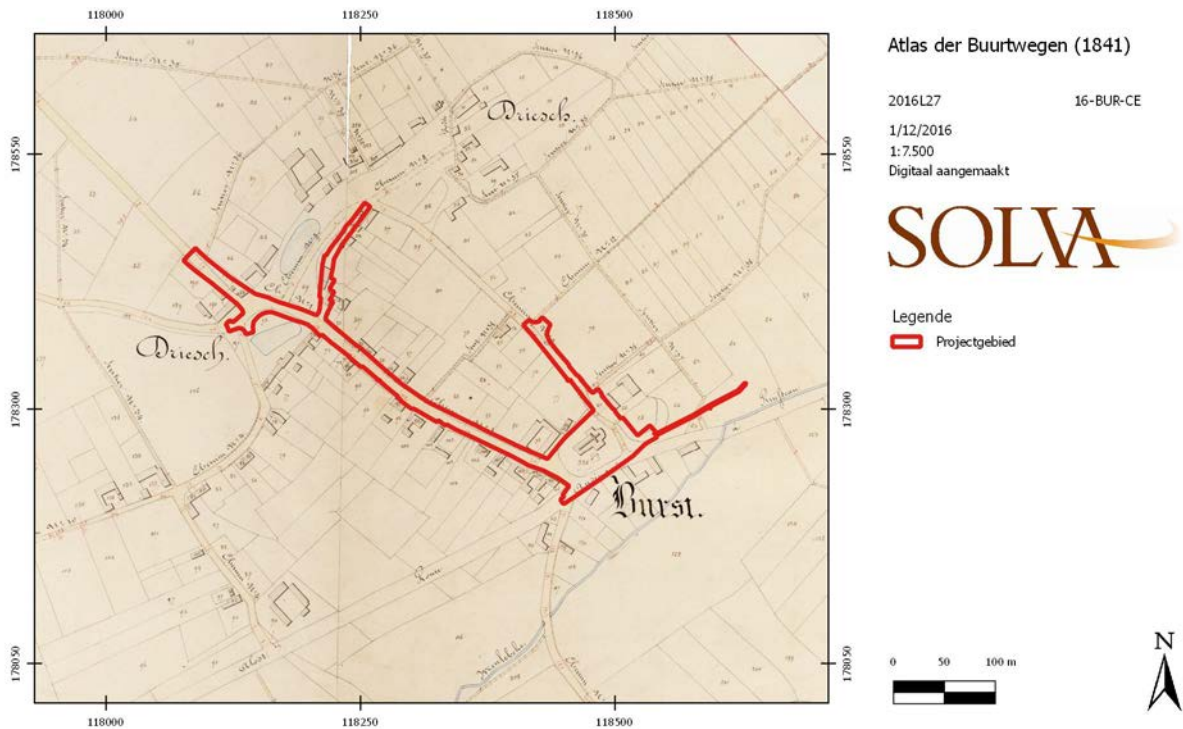
Deze kaart toont de situatie van de dorpskern met de voorloper van de huidige kerk van Burst. Een ronde kerkhofmuur bakent een kerkhofzone af rond de kruiskerk. Aan de noordoostelijke zijde liggen twee gebouwtjes, aan de rand van het kerkhofareaal. Aan de noordelijke zijde is een klein gebouwtje tegen de kerkhofmuur gebouwd. Ter hoogte van de pastorie ligt een gebouw met rechthoekig plan en binnenkoer. De huidige Burstdorp-weg en de Sint-Pietersstraat bestaan nog niet. Er is een vijver gelegen tussen de Genstestraat en de Akkerstraat, waar nu ongeveer het westelijke deel van de Sint-Pietersstraat ligt. Ook aan de overkant van de Gentsestraat ligt een vijver. Het verloop van de Gentsestraat en de Kerkstraat zijn tot op vandaag weinig gewijzigd.

c) Atlas van de buurtwegen (ca. 1845)

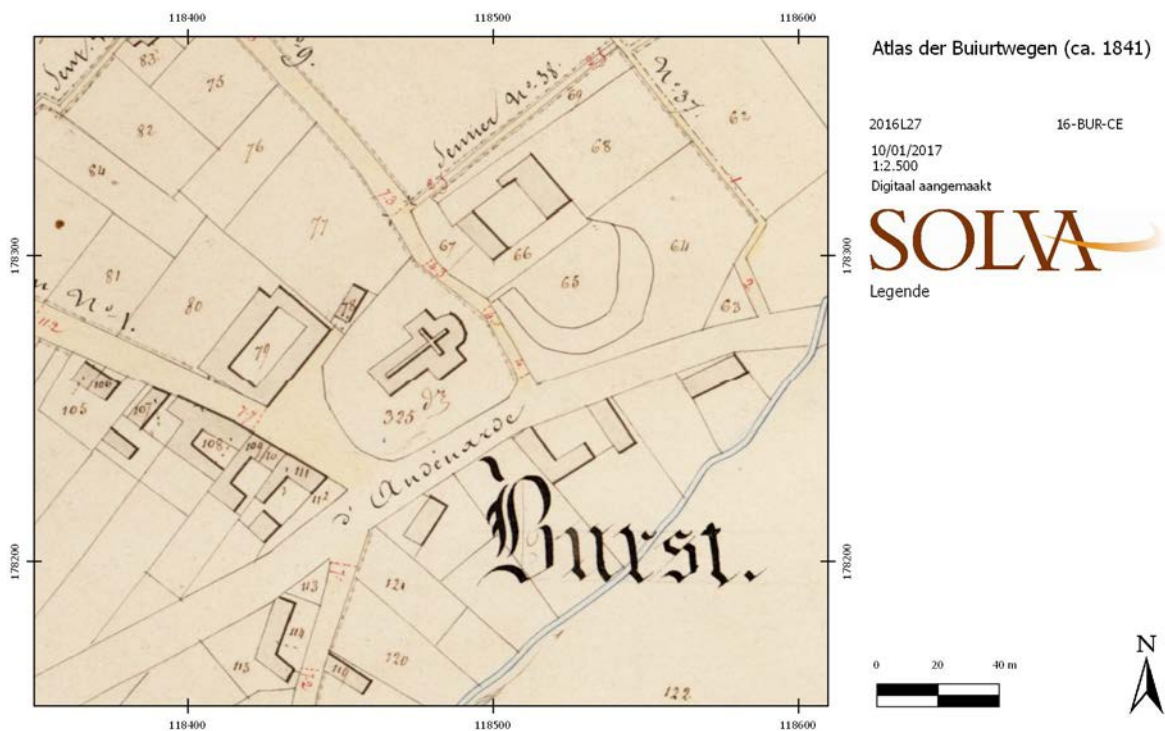
Deze kaart toont een gelijkaardige situatie als op de Ferrariskaart. Een afgeronde kerkhofmuur bakent een kerkhofzone af rond de kruiskerk. De kerk staat vrij dicht tegen de Kerkstraat, waardoor aan deze zijde van de kerk weinig ruimte voor begraving overblijft. Ter hoogte van de pastorie ligt nog steeds een gebouw met rechthoekig plan maar dit is nu opgesplitst in twee aparte eenheden. Nieuw is de vijver aan de zuidelijke zijde van de pastorie. De huidige Burstdorp-weg bestaat nu gedeeltelijk en loopt tot aan een klein gebouwtje, die reeds te zien was op de Ferrariskaart. Van de twee oostelijk gelegen gebouwtjes op de Ferrariskaart is nu geen spoor meer. De Sint-Pietersstraat bestaat nog niet. De vijvers die aangegeven zijn op de Ferrariskaart zijn wel nog aanwezig.

Nieuw is de (eerste) rechte trekking van de Oudenaardsesteenweg die plaatsvond in 1836¹³ en het klooster in Burstdorp.

¹³ Bavay 1985, p. 46.

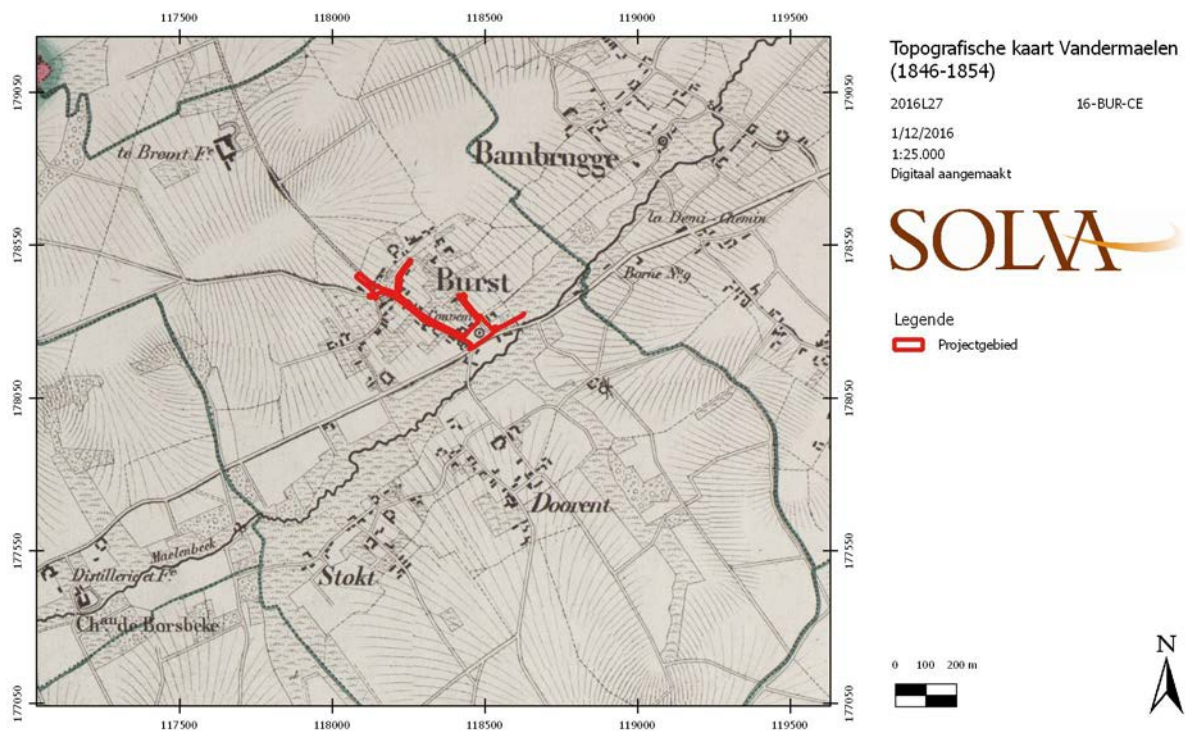

Figuur 33. Afbakening van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (www.geopunt.be, geraadpleegd via WMS).

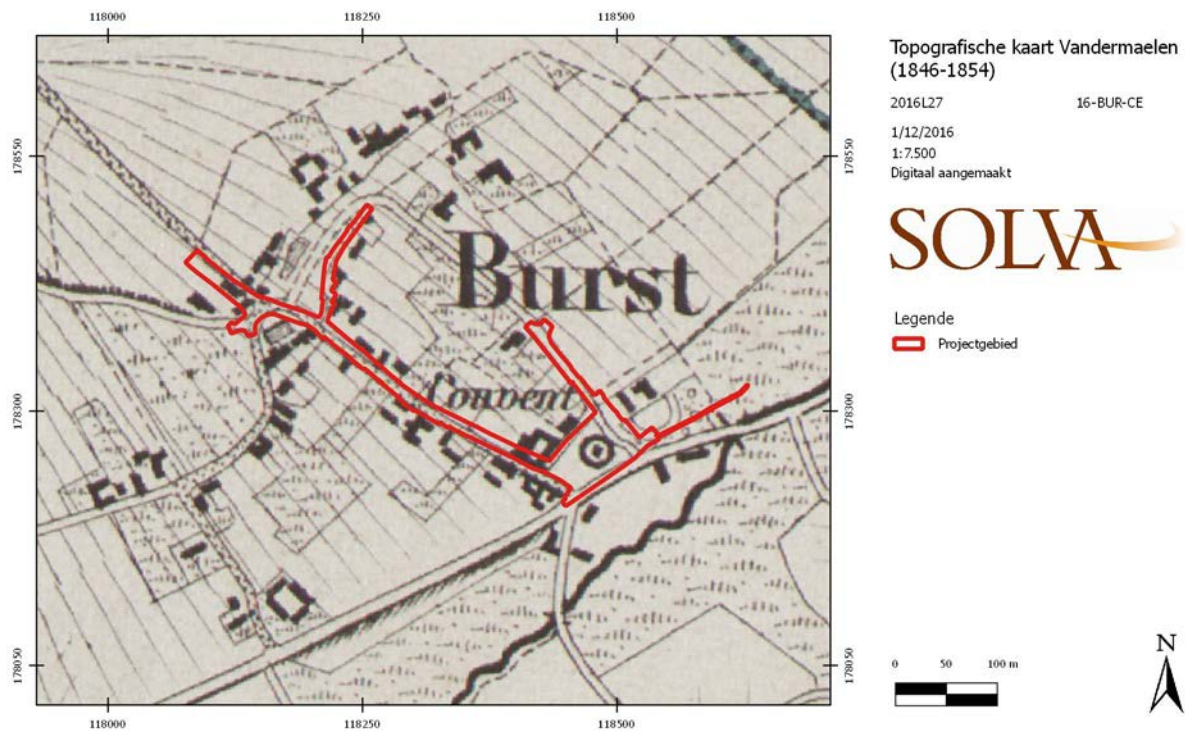

Figuur 34. Afbakening van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (www.geopunt.be, geraadpleegd via WMS).

d) Philippe Vandermaelen – Cartes topographiques de la Belgique (1846-1854)

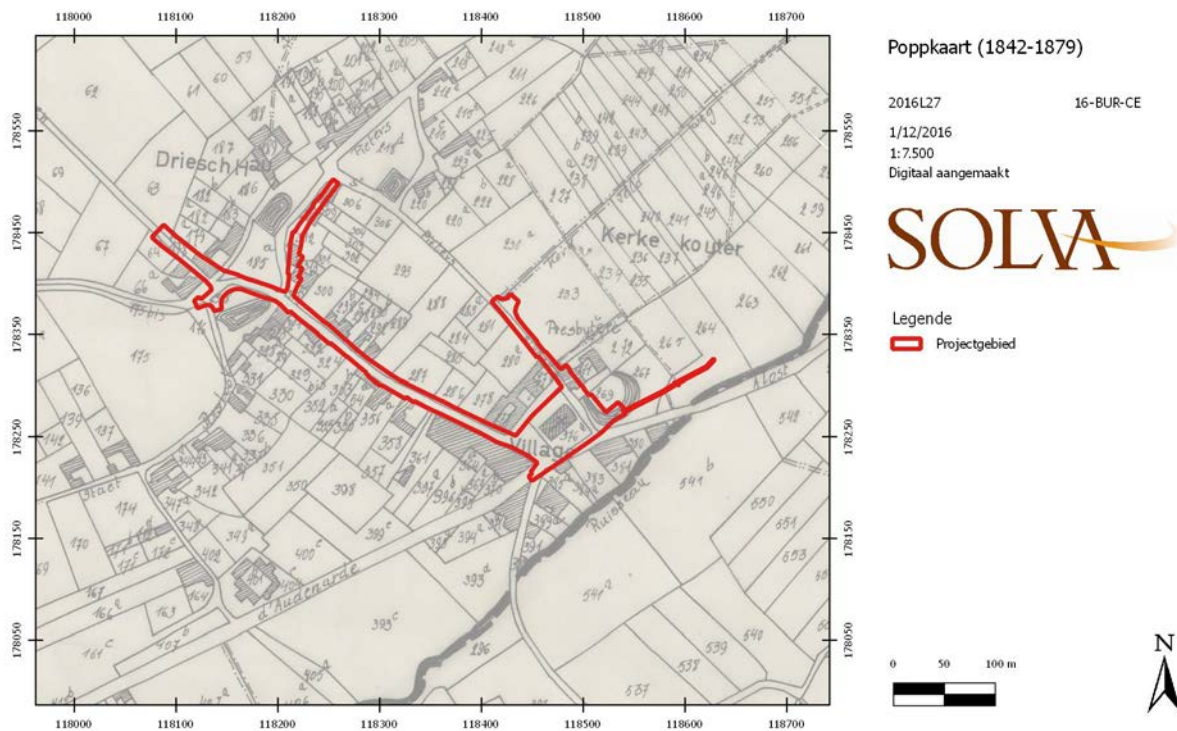
Figuur 35. Afbakening van het onderzoeksgebied op de Vandermaelenkaart (www.geopunt.be, geraadpleegd via WMS).

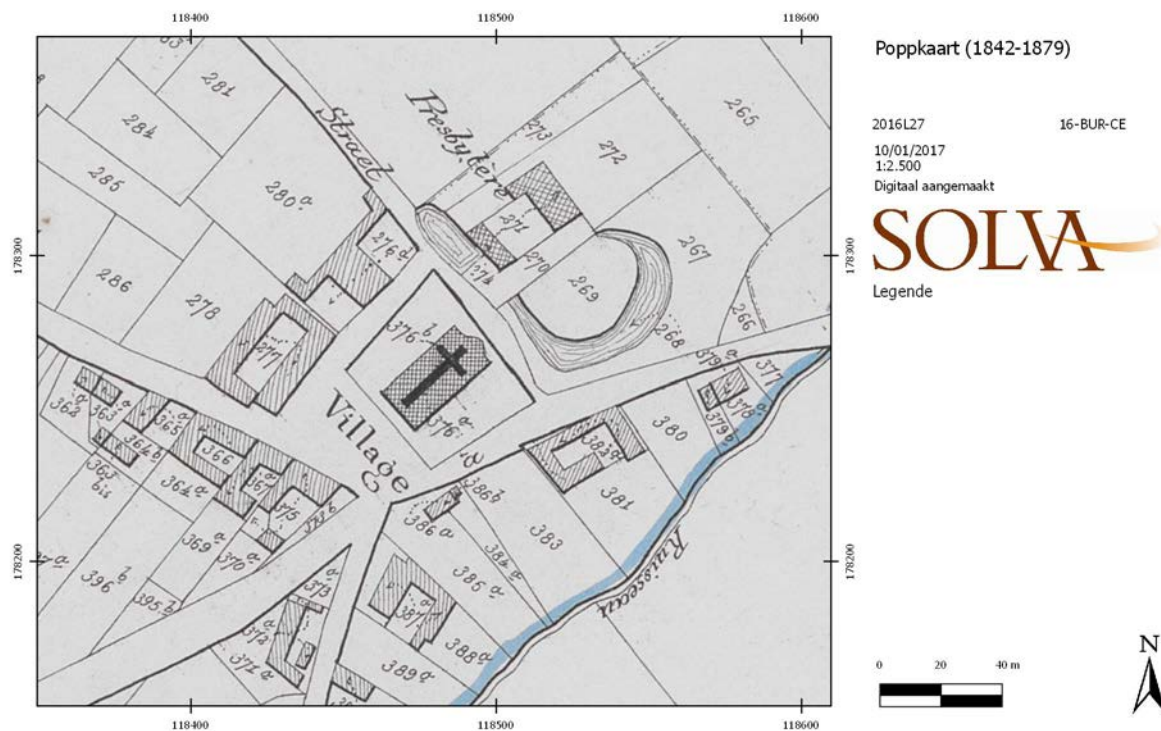
Figuur 36. Afbakening van het onderzoeksgebied op de Vandermaelenkaart (www.geopunt.be, geraadpleegd via WMS).

Deze kaart (figuur 35-36) geeft dezelfde informatie als de Ferrariskaart en de Atlas der Buurtwegen.

e) Philippe Chrétien Popp - Atlas cadastral parcellaire de la Belgique (1842-1879)

Figuur 37. Afbakening van het onderzoeksgebied op de Poppkaart (www.geopunt.be, geraadpleegd via WMS).

Figuur 38. Afbakening van het onderzoeksgebied op de Poppkaart (www.geopunt.be, geraadpleegd via WMS).

De kadastrale kaart van Popp (figuur 37-38) toont een nieuwe situatie voor wat betreft de kerkomgeving. De nieuwe, huidige kerk staat nu voor het eerst aangegeven. De kruisvormige kerk wordt vervangen door een rechthoekige kerk met kleine absis aan de noordoostelijke zijde. Ze komt grotendeels op dezelfde plaats te liggen. Het kerkhof krijgt nu een rechthoekige vorm, waarbij de kerkhofmuur zeer dicht ligt tegen de korte zijdes van de nieuwe kerk.

Aan de Gentsestraat liggen nog steeds de vijvers zoals aangeduid op oudere kaarten en de Sint-Pietersstraat kent nog steeds niet haar huidige verloop.

Foto 10. Zicht op het klooster in Burstdorp in de 19de eeuw. Op de voorgrond is nog een deel van de voormalige kerkhofmuur te zien. (Bron : Bavay 2013, p. 85.)

f) Recentere gebeurtenissen

Het kerkhof bleef in gebruik tot 1909.¹⁴ Pas daarna wordt de begraafplaats vervangen door de huidige begraafplaats achter de pastorie.

Tijdens het midden van de jaren '60 van de vorige eeuw vond een tweede rechtekking van de Oudenaardsesteenweg plaats. Hierbij is de zuidelijke zijde van de kerk aanzienlijk diep afgegraven, zoals te zien op onderstaande luchtfoto.

¹⁴ Bavay 1985, p.47.

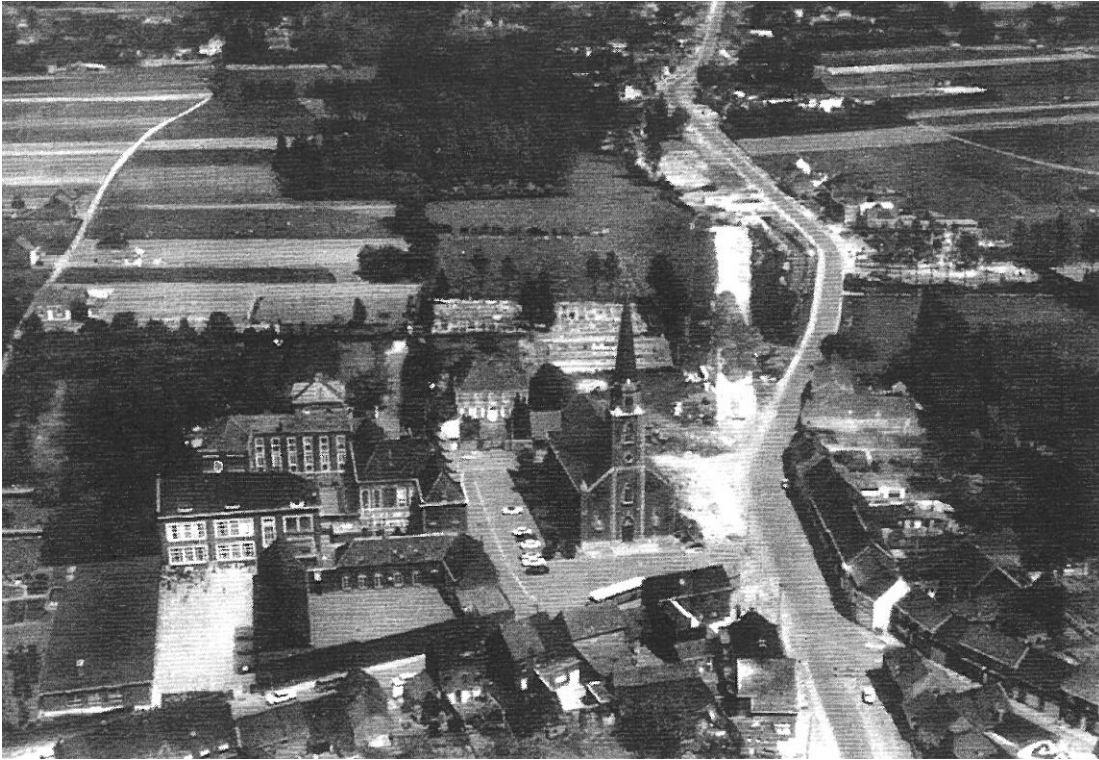

Foto 11: Opname tijdens de werken aan de (tweede) rechte trekking van de Oudenaardsesteenweg, midden jaren '60 (Bron: De Vuyst & Eckeman 1998.)

Samenvattend kunnen we aan de hand van de bronnen voorlopig aannemen dat de kerk van Burst mogelijk teruggaat tot de 12de eeuw. Gedurende de 17de en 18de eeuw wordt deze kerk meermaals verbouwd, en heeft ze het uitzicht van een kruiskerkje. Tijdens het midden van de 19de eeuw wordt er een nieuwe kerk gebouwd, nagenoeg op dezelfde plaats als de voorgaande.

Over het bijhorende kerkhof gaan de vroegste documenten terug tot de 18de eeuw. De kerk was dan omgeven door een gebogen kerkhofmuur, die zich uitstrekte tot tegen de Gentsestraat, de Oudenaardsesteenweg en de Kerkstraat. Een aantal bijhorende gebouwtjes bevinden zich aan de noordelijke en oostelijke zijde van het kerkhof. Met de bouw van de nieuwe en huidige kerk wordt het kerkhof omgeven met een nieuwe, rechthoekige muur. Het kerkhofareaal krimpt hierbij enigszins en de kerkhofmuur komt zeer dicht bij de korte zijden van de kerk te staan waardoor hier weinig plaats voor begraving gelaten is. Het is pas in 1909 dat dit kerkhof ingewisseld wordt voor het huidige, gelegen achter de pastorie. De kerkhofzone aan de zuidelijke zijde van de kerk werd in het verleden sterk verstoord. Bij de eerste rechte trekking in 1836, maar zeker bij de rechte trekking in het midden van de 20ste eeuw, werd dit deel van het voormalige kerkhof weggegraven.

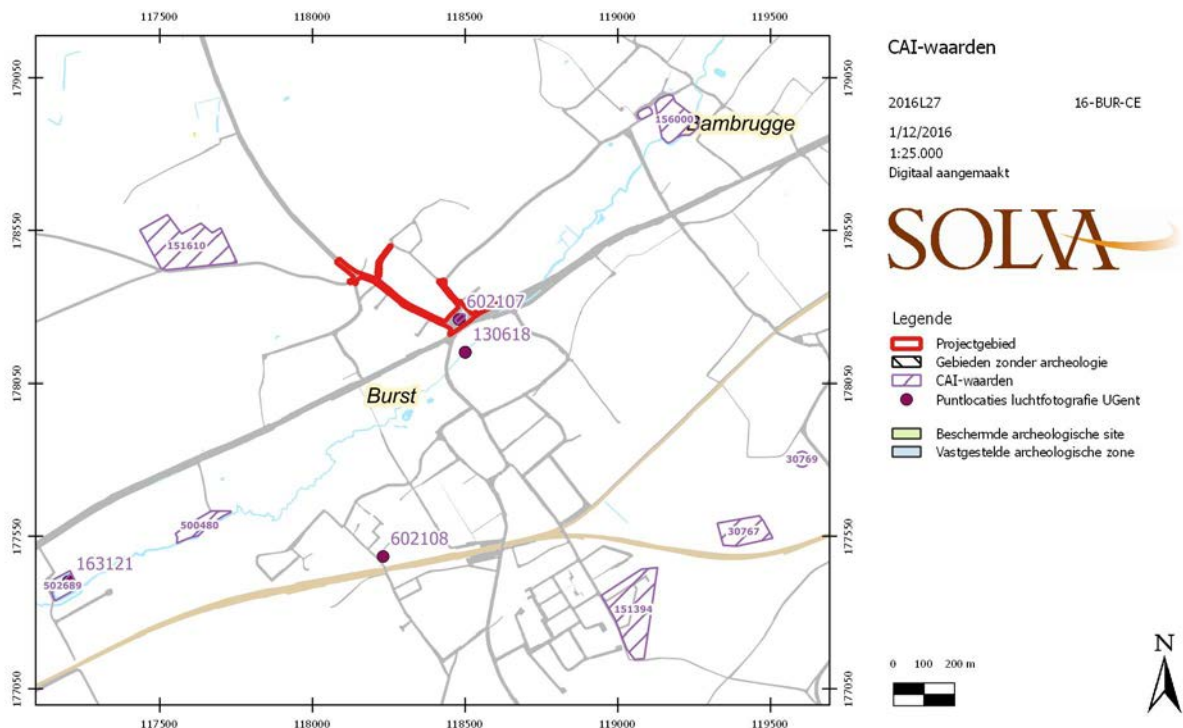
Het verloop van de Gentsestraat en de Kerkstraat is sinds de oudste bronnen nagenoeg ongewijzigd gebleven. De Sint-Pietersstraat is vrij recent aangelegd en bevindt zich deels ter hoogte van twee voormalige vijvers.

2.6.3. Een tekstuele beschrijving van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Schelde-Dender regio heeft de voorbije jaren bij diverse onderzoeken blijk gegeven van een hoge dichtheid aan archeologische sites. Het gaat hierbij niet enkel om de veelvuldige historische kernen maar tevens om talrijke sites in het buitengebied. Veldprospectie gaf eerder al aan dat de vruchtbare leembodems in het gebied een hoog archeologisch potentieel hadden. Met het systematische archeologieonderzoek in kader van bouw- en verkavelingsdossiers is de voorbije jaren de archeologische kennis van het gebied sterk toegenomen. Het dient opgemerkt dat de meeste van deze sites voorheen volstrekt ongekend waren, en enkel door archeologisch terreinwerk aan het licht kwamen.

Wat het projectgebied betreft, zijn er geen archeologische sites of vondsten bekend in de **Centraal Archeologische Inventaris (figuur 39)**. Wel zijn er enkele sites gekend in de omgeving.

In Burst zelf gebeurde tot nog toe slechts **weinig archeologisch onderzoek**. Langs de Heerbaan, op ca. 400 m ten noordwesten van het terrein is een deel van een Romeinse site opgegraven (CAI ID 151610). Tijdens twee opgravingen in een voormalige groeve van een steenbakkerij kwamen hier vier Romeinse waterputten aan het licht, die oorspronkelijk tot ca. 14 m diep reikten. Het gaat om vierkante houten waterputten en ze dateren uit de tweede helft van de 1ste eeuw tot de 2de helft van de 2de eeuw. Er wordt vermoed dat de Heerbaan teruggaat op een oude (Romeinse?) weg.

Figuur 39. Uittreksel uit de CAI met de gekende sites in de nabijheid van het terrein (<https://geo.onroerendergoed.be>).

In de ruimere omgeving, ten zuiden van de Molenbeek, kwamen tijdens veldprospecties enkele prehistorische vondsten aan het licht, namelijk 2 gepolijste bijlen (ID 30767) en 1 mogelijke gepolijste bijl (ID 30769). In Bambrugge, ten noordoosten van het onderzoeksgebied, is een omwalde kasteelsite gelegen, waarvan de oudste vermelding teruggaat tot 1276 (ID 156000). De site staat

door middel van een landweg in verbinding met de Oudenaardsesteenweg. Ten zuidwesten van het terrein is een site met walgracht gekend (ID 163121) die eveneens door middel van een landwegje in verbinding staat met de steenweg. Ten slotte vermelden we nog de *Carolusmolen*, een watermolen gelegen aan de Molenbeek, ten zuidwesten van het terrein, gebouwd in 1773 (ID 500480) en een loopgraaf uit WOII, die aan het licht kwam tijdens archeologisch onderzoek ten zuiden van het terrein (ID 151394).

2.6.4. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

-Datering en interpretatie van geomorfologische eenheden van het projectgebied:

De sedimenten aan de oppervlakte dateren uit het **laat-glaciaal**, wat met zich meebrengt dat archeologische informatie vanaf het laat-glaciaal, vanaf ongeveer 10.000 jaar geleden, kan aanwezig zijn in het onderzoeksgebied.

-Datering en interpretatie van de antropogene aanwezigheid in het plangebied:

De focus ligt voornamelijk op het dorpscentrum van Burst dat **minstens tot de volle middeleeuwen** (12de eeuw) terug te voeren is op basis van historische bronnen maar vanwege de naamgeving (*Sint-Martinus*) allicht eerder in de **vroege middeleeuwen** te situeren is (cf. supra).

2.6.5. Gemotiveerde interpretatie van vondsten, vondstcategorieën, sporen, spoorcombinaties, spoorcategorieën, archeologische structuren en activiteitenzones

Niet van toepassing

2.6.6. Verklaring voor het ontbreken van archeologische vondsten, sporen of een archeologische site

Niet van toepassing

2.6.7. Confrontatie van de bevindingen met de resultaten van eerder uitgevoerd onderzoek

Niet van toepassing

2.6.8. Tekstuele synthese

De gemeente Erpe-Mere wenst een heraanleg van enkele centrumstraten en de kerkomgeving te Burst uit te voeren. Het betreft een vernieuwing van de wegenis in combinatie met de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel.

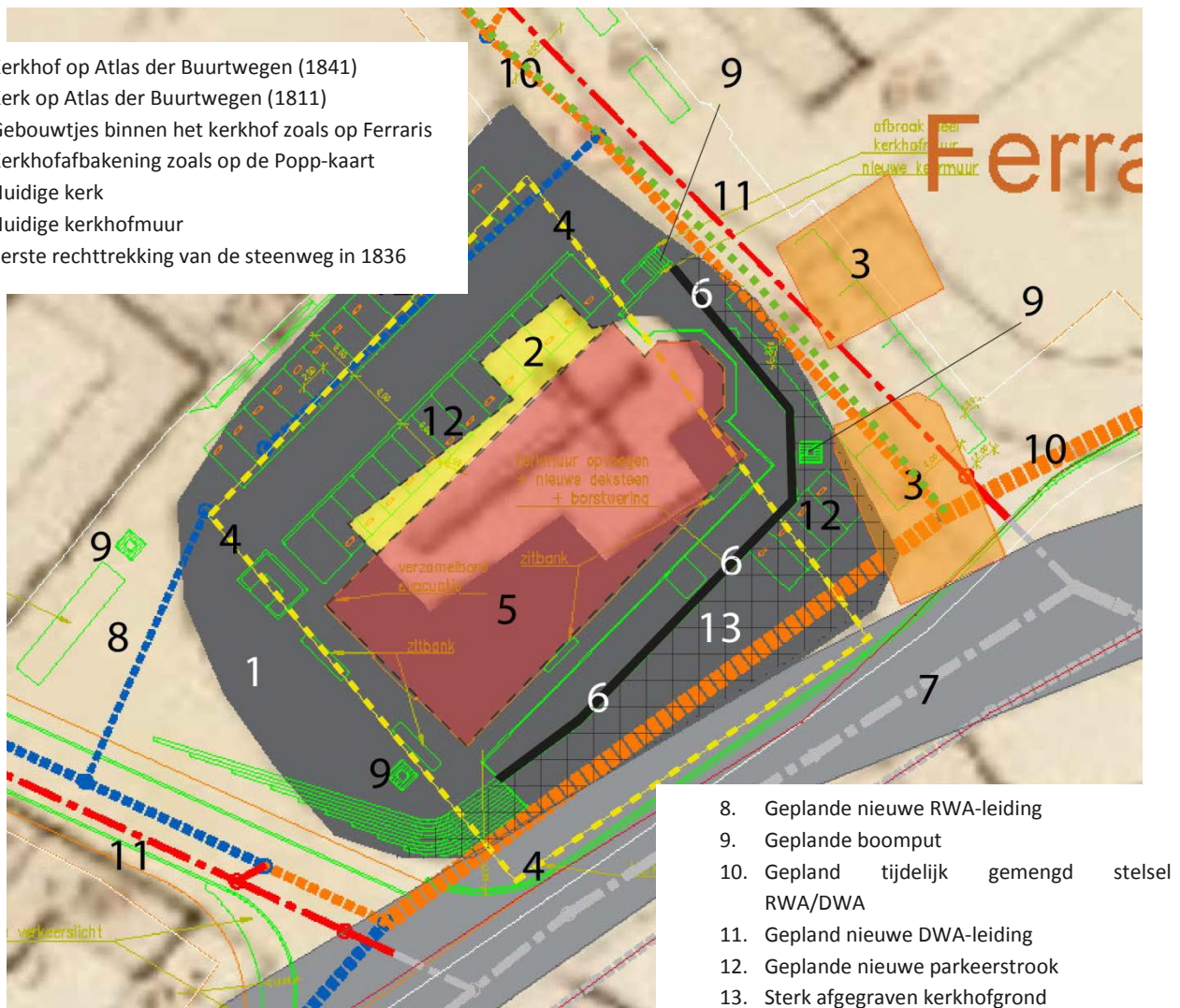
De zone bevindt zich buiten een beschermde archeologische site of archeologische zone, maar de **oppervlakte** van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **stedenbouwkundige** vergunningsaanvraag voor de werken.

Het projectgebied doorkruist het dorpscentrum van Burst. De bureaustudie toont aan dat vooral de zone rond de kerk een hoog archeologisch potentieel heeft. In deze zone kan immers inzicht verworven worden in het ontstaan en de verdere evolutie van deze bewoningskern die wellicht tot de vroege middeleeuwen is terug te voeren. De verder gelegen delen van het onderzoeksgebied staan hier minder of niet mee in verband (bijvoorbeeld de relatief recente Sint-Pieterstraat). De Kerkstraat en Gentsestraat kennen weliswaar een aanzienlijke ouderdom, maar bieden minder mogelijkheden om inzicht te verwerven in de dorpsontwikkeling.

De stichting van de historische kern gaat allicht terug tot de vroege middeleeuwen. Minstens sinds de 12de eeuw situeert zich een kerk op de locatie van de huidige parochiekerk. Over de evolutie en het uitzicht van het dorp in deze vroege periodes zijn verder weinig gegevens. De geraadpleegde postmiddeleeuwse iconografische bronnen tonen aan dat het verloop van de Kerkstraat en de Gentsestraat sinds de 18de eeuw nagenoeg ongewijzigd bleef, maar dat de Sint-Pieterstraat en Burstdorp van recentere oorsprong zijn. De huidige kerk werd gebouwd in midden van de 19de eeuw (**figuur 40, 5**), nagenoeg op dezelfde plaats als de oude kruiskerk (**figuur 40, 2**). Deze laatste gaat vermoedelijk terug op een Romaanse kerk, die enkele grondige verbouwingen kende in de loop van de 17de en 18de eeuw. Als we de historische kaarten boven elkaar projecteren, is te zien dat een deel van de oude kerk zich mogelijk buiten de contouren van de huidige bevindt, namelijk aan de noordelijke zijde van de kerk (geel ingekleurd op **figuur 40**). Deze zone situeert zich momenteel ter hoogte van een grasperk (**foto 4**), die bij de werken omgevormd zal worden tot nieuwe parkeerzone (**figuur 40, 12**).

1. Kerkhof op Atlas der Buurtwegen (1841)
2. Kerk op Atlas der Buurtwegen (1811)
3. Gebouwtjes binnen het kerkhof zoals op Ferraris
4. Kerkhofafbakening zoals op de Popp-kaart
5. Huidige kerk
6. Huidige kerkhofmuur
7. Eerste rechte trekking van de steenweg in 1836

8. Geplande nieuwe RWA-leiding
9. Geplande boomput
10. Gepland tijdelijk gemengd stelsel RWA/DWA
11. Gepland nieuwe DWA-leiding
12. Geplande nieuwe parkeerstrook
13. Sterk afgegraven kerkhofgrond

Figuur 40. Synthesekaart van de kerkzone. De leiding voor het tijdelijk gemengd stelsel RWA/DWA (oranje), aan de noordoostelijke kant van de kerk in de Kerkstraat, werd in functie van de veronderstelde grenzen van het voormalige kerkhof verlegd (grijs) : de groen gestipte leiding hier is de geplande, de oranje gestipte leiding is de oorspronkelijk geplande locatie van de leiding.

Rondom de huidige kerk staat op alle kaarten het **kerkhof** afgebeeld. Op de oudste bronnen is een afgeronde kerkhofmuur te zien, die zich uitstrekt tot tegen de Gentsestraat, de Oudenaardsesteenweg en de Kerkstraat (**figuur 40, 1**). Er bevinden zich dan ook twee kleine gebouwtjes op het oostelijke deel van het kerkhof (**figuur 40, 3**). Bij de bouw van de huidige kerk wordt het kerkhof aangepast tot een rechthoekige vorm (**figuur 40, 4**). Hierbij krimpt het kerkhof enigszins. De kerkhofmuur bevindt zich dicht tegen de korte zijdes van de kerk, waardoor hier weinig ruimte voor begraving rest. Vandaag is er enkel nog een deel kerkhofmuur aanwezig aan de zuidelijke en oostelijke zijde van de kerk (**figuur 40, 6**), maar het is duidelijk dat het oorspronkelijke kerkhof verder reikte dan deze muur. Echter, door de werken bij de rechte trekking voor de Oudenaardsesteenweg, werd de grond ten zuiden van de huidige kerkhofmuur tot op grote diepte afgegraven (**figuur 40, 13; fotoreportage**). In dit deel zijn geen begravingen meer te verwachten. Aan de oostelijke zijde van de kerk (in de Kerkstraat) wordt dit niveauverschil geleidelijk aan weggewerkt tot in Burstdorp waar het straatniveau zich op dezelfde hoogte bevindt als als het kerkhof. In de

Kerkstraat kan bijgevolg een deel van de begraafing weggegraven zijn, maar ook nog een deel aanwezig zijn.

Aan de westelijke en noordelijke zijde van de kerk zijn in het verleden weinig of geen grote bodemingrepen gebeurd: een deel van het voormalige kerkhof situeert zich ter hoogte van een grasperk en een deel bevindt zich onder de huidige wegverharding.

De impact van de bestaande nutsleidingen uit het verleden voor de zone rond de kerk is vrij beperkt waardoor de ondergrond in beperkte mate verstoord is.

2.7. Evaluatie van de onderzoeksvragen en potentieel op kennisvermeerdering, en de aard en waardering daarvan

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek konden de vooropgestelde onderzoeksvragen deels beantwoord worden. Hieronder worden deze beantwoord en wordt cf. *CGP 12.5.1.3, 7°* een inschatting gemaakt van het potentieel op kennisvermeerdering van het projectgebied, wat moet leiden tot de uiteindelijke evaluatie of bijkomend onderzoek noodzakelijk is.

-Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?

De **bureaustudie** toont aan dat het projectgebied zich bevindt in een landschappelijke zone met een archeologisch potentieel. Het projectgebied situeert zich grotendeels op droge leemgronden, op de noordelijke flank van de Molenbeek. Algemeen kan er archeologische informatie uit alle perioden van de laatste 10.000 jaar aanwezig zijn binnen het projectgebied. Getuigen daarvan zijn de restanten van een Romeinse site, die op een 400-tal meter van het projectgebied zijn opgegraven langs de Heerbaan. Maar het is toch vooral de historische bewoningskern van Burst die de aandacht trekt en hypothetisch gezien mogelijkheden biedt voor kenniswinst inzake historische dorpsontwikkeling.

De aanwezigheid van deze bidplaats (en het bijhorende kerkhof) is minstens tot de 12de eeuw terug te voeren. Mogelijk is de oprichting van de kerk van Burst op basis van de toponymie in de vroege middeleeuwen te situeren.

-Wat is de landschapshistoriek van het terrein?

De sedimenten aan de oppervlakte dateren uit het **laat-glaciaal**. Behalve de bestaande wegenis en nutsleidingen zijn er geen aanwijzingen voor recentere aanvullingen of vergravingen. Gezien de vrij steile helling naar de Molenbeek toe, kan er in het verleden toch enige erosie opgetreden zijn.

-Welke gebruiksevolutie kende het terrein?

Vermoedelijk reeds sinds de volle middeleeuwen komt een nederzetting tot ontwikkeling op de huidige locatie van het **dorpscentrum**. Over de vroegste geschiedenis is weinig tot niets geweten. Minstens sinds de 12de eeuw bestaat er een bidplaats met waarschijnlijk een bijhorende begraafplaats op de locatie van de huidige kerk, waarrond de dorpskern waarschijnlijk zich verder ontwikkelde. In de postmiddeleeuwen verschijnen nieuwe gebouwen in de onmiddellijke omgeving van de kerk, namelijk een klooster en de pastorie.

Het verloop van de Kerkstraat en de Gentsestraat is sinds de 18de eeuw nagenoeg niet meer gewijzigd. Het tracé van de Sint-Pietersstraat en Burstdorp is echter van jongere oorsprong (postmiddeleeuws). Ter hoogte van de Sint-Pietersstraat waren twee vijvers gelegen.

-Wat is de impact van de geplande werken?

We maken hieronder een opdeling tussen de zone rondom de kerk en de zone daarbuiten.

Buiten de kerkomgeving:

De **heraanleg van de wegenis** (rijbaan, fietspad, voetpad, parkeerstroken) reikt tot maximum ca. 60 cm onder het huidige maaiveld en zal dus naar alle waarschijnlijkheid grotendeels binnen het bestaande gabarit van de huidige wegenis vallen.

Het gescheiden **rioleringsstelsel** (DWA en RWA) wordt over de volledige lengte van het projectgebied aangelegd tot een maximale diepte van ca. 2,75 m. Deze uitgraving zal een aanzienlijke impact op de ondergrond hebben. Het grootste deel van deze werkzaamheden vindt echter plaats buiten het historische centrum waardoor ze op het eerste zicht geen gekende archeologische vindplaatsen zullen verstoren.

Werkzaamheden nabij de kerk:

De **werken in de kerkomgeving** bestaan grotendeels uit de **heraanleg van de bestaande verharding**, waarbij de werken hoofdzakelijk binnen het bestaande gabarit zullen blijven, of tot net eronder zullen reiken. Het valt op basis van de bureaustudie niet te bepalen of door de heraanleg het archeologisch niveau van het historisch kerkhof al dan niet zal geraakt worden.

Plaatselijk zullen ze wel een impact hebben op het archeologisch erfgoed. Op het **huidige grasperk** aan de noordelijke kerkzijde zullen de werken voor de aanleg van een parkeerstrook de ondergrond verstoren. Dit is de plaats waar volgens de historische bronnen nog restanten van de oude kerk te vinden zouden zijn. Maar ook de aanleg van enkele grote **boomputten** (20 m² groot en 1 m diep) kunnen plaatselijk een aanzienlijke verstoring betekenen ter hoogte van het voormalige kerkhof. Concreet gaat het om één boomput aan de ingang van de kerk en één aan de noordelijke hoek van de kerk. Voor deze laatste zal de voorziene boomput slechts de omvang van de kluit hebben, en is de impact dus veel kleiner, maar voor de put aan de ingang van de kerk wordt een put van 4 op 5 m groot gegraven, tot op een diepte van 1 m. De twee overige boomputten op het kerkplein zijn voorzien in een zone buiten het voormalige kerkhof. In de put gelegen op de zuidwestelijke hoek van de kerk kunnen eventueel mogelijk archeologische sporen aangesneden worden, maar de omvang van de put is vrij klein om de eventueel aangetroffen sporen in een ruimtelijke context te kunnen interpreteren. De boomput aan de oostelijke zijde van de kerk valt in een zone die in het verleden volledig verstoord is, en waar geen archeologische sporen meer te verwachten zijn (afhellend terrein naar de steenweg).

De **aanleg van een RWA-leiding in Burstdorp** doorheen het oude kerkhof zal deze laatste plaatselijk verstoren. De leiding komt op een diepte te liggen van ca. 1,60 m. Hiervoor zal vermoedelijk een sleuf van ca. 1 m breed gegraven worden. De nieuwe riolering in de Kerkstraat zal mogelijk ook het voormalige kerkhof en/of bijhorende gebouwtjes doorkruisen. De graad van verstoring in het verleden aan deze zijde is echter moeilijker in te schatten.

Het zuidelijke deel van de kerk is in het verleden sterk vergraven geweest bij de rechttrekkingen van de Oudenaardsesteenweg (in 1836 en midden jaren '60 van de 20ste eeuw). Hier vallen buiten de bestaande kerkhofmuur geen begravingen meer te verwachten. De geplande werken zullen buiten de bestaande kerkhofmuur plaats vinden, waardoor ze geen impact zullen hebben op het resterende erfgoed.

De noordwestelijk hoek van het kerkplein valt buiten de aflijning van het oude kerkhof, waardoor de werken hier een geringere impact zullen hebben. Hier zullen de werken grotendeels binnen het bestaande gabarit blijven, behalve de aanleg van de plantput.

-Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau? (cf. CGP 12.5.1.3, 7°)

Er dient een opdeling gemaakt te worden naar zonering van de werken tussen de historische dorpskern rondom de kerk, en de zone daarbuiten.

Archeologische sporen *in situ* zijn binnen het gabarit van de geplande werken voornamelijk ter hoogte van de **huidige dorpskern** te verwachten:

- langs de westelijke, noordelijke en oostelijke zijde van de huidige Sint-Martinuskerk kunnen gedeeltes van de voormalige begraafplaats (afbakening (gracht of muur?) kerkhof en begravingen) aangetroffen worden. Ook andere sporen (nederzettingssporen) die in verband te brengen zijn met de (ontwikkeling van de) dorpskern te Burst zijn niet uit te sluiten (Romeins en/of middeleeuws).

Het **wetenschappelijk kennispotentieel** binnen het projectgebied situeert zich hier hoofdzakelijk in relatie tot **de historische dorpskern van Burst**. Deze kern gaat in oorsprong wellicht terug tot de vroege middeleeuwen. Er biedt **zich dus een mogelijkheid aan om onderzoek te voeren naar de ontwikkeling van de middeleeuwse dorpskernen**, een specifiek middeleeuws nederzettingstype **waarover vanuit archeologische hoek weinig informatie en kennis voorhanden is** (cf. Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Archeologie, zowel bij de Vroege en Volle Middeleeuwen als bij de Late Middeleeuwen en Moderne Tijden).

De **overige zones** van het projectgebied kennen we **een lagere archeologische waardering** toe. Anders dan in de dorpskern zijn er geen sporen te verwachten die in directe relatie staan met het ontstaan en de genese van het dorp. Het betreft namelijk de tracés van de voorlopers van de Gentsestraat en de Kerkstraat die minstens tot de 18de eeuw (en vermoedelijk eerder) teruggaan. Vraagstellingen omtrent hun genese zijn op zich interessant, maar kunnen ook op basis van onderzoek van de zone rond de kerk beantwoord worden (en wellicht zelfs beter).

De aanwezigheid van oudere (en ongekennde) sporen die niet in relatie staan met de middeleeuwse dorpsontwikkeling (vb. Romeins) zijn niet uit te sluiten maar de vraag stelt zich hier of de aard van de werken een verder onderzoek op dat vlak verantwoordt. Dit zou slechts een beperkt(e) ruimtelijk inzicht (rioleringsleuf) en interpretatie kunnen bieden op aanwezige archeologische sporen/sites *als* die al zouden aangesneden worden. Het potentieel op kennisvermeerdering is in deze zones dan ook eerder gering en een verder(e) archeologisch vooronderzoek/opvolging van de werken lijkt dus kosten-baten beschouwd, buiten het historische centrum, niet aangewezen.

-Wat is de aard en waardering van het kennispotentieel? (cf. CGP 12.5.1.3, 7°)

De te verwachten sporen (kerkhof rondom de kerk, nederzettingssporen) kunnen gegevens leveren omtrent de **stichting, genese en ontwikkeling van Burst**. Recent onderzoek in de regio (cf. Moorsel, Brakel) toont aan dat op het gebied van **dorpskernarcheologie** nog heel wat vooruitgang te boeken is.

-Is er verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

Met betrekking tot de **zone buiten het historische centrum** menen we dat een voldoende inschatting van de impact van de werken ten aanzien van eventuele sporen en hun potentieel tot kenniswinst is gemaakt. Hier lijkt bijkomend onderzoek niet aan de orde. De archeologische kenniswinst, als die er al zou zijn, zal niet in verhouding staan tot de inspanning.

Voor wat betreft het **historisch centrum** zelf konden de onderzoeksvragen op basis van de bureaustudie **onvoldoende en slechts hypothetisch beantwoord** worden. Het aantreffen van archeologische sporen en het bijhorend wetenschappelijk onderzoekspotentieel is reëel ter hoogte van de huidige parochiekerk. Maar het uitgevoerde bureauonderzoek laat niet toe nu reeds voldoende de impact van de werken op het hypothetisch aanwezige archeologisch erfgoed in te schatten en er maatregelen voor te bepalen. Een degelijke inschatting van eventuele aanwezigheid, diepte, aflijning, densiteit, ... kan pas gemaakt worden met een aanvullend vooronderzoek met ingreep in de bodem.

Bijkomend vooronderzoek zal duidelijkheid verschaffen over de aanwezigheid, diepte en de bewaring van eventuele sporen. Er is een vrij grote kans op het aantreffen van menselijke resten. Aangezien een archeologisch onderzoek hiervan de nodige tijd vergt, is ook een correcte inschatting van de aanwezigheid, diepte, bewaring en densiteit van begravingen in deze fase prioritair. Een vooronderzoek op terrein zal ook toelaten het potentieel op kenniswinst beter te bepalen, in relatie tot de geplande ingreep.

Om deze redenen wordt in het kader van de stedenbouwkundige vergunning een verder archeologisch (voor)onderzoek op het terrein ter hoogte van het dorpscentrum en de parochiekerk wenselijk geacht.

Dit advies stelt noch de initiatiefnemer, noch zijn (onder)aannemers vrij van de in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 bedoelde meldingsplicht voor wat betreft de overige zones van het plangebied.

Uitgesteld traject:

Tot op heden kon enkel vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uitgevoerd worden (bureaustudie). **Een terreinonderzoek wordt omwille van maatschappelijke en verkeerstechnische redenen uitgesteld tot na de bouwaanvraag.** De redenen zijn tweemaal:

De eerste reden is de **onverenigbaarheid met de gewenste timing voor het uitvoeren van de wegeniswerken**. Op het kerkplein vindt in het begin van juli de jaarlijkse dorpskermis plaats. De geplande werken zullen na deze kermis starten, en ze dienen afgerond te zijn tegen de kermis van het volgende jaar. Om de wegeniswerken tijdig te kunnen aanvatten zodat deze binnen de

tijdsspanne van één jaar kunnen afgewerkt worden, dient de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag reeds in februari/maart 2017 ingediend te worden.

Het uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek op het terrein en de rapportage daarvan met inbegrip van een assessment van het eventueel aangetroffen menselijk botmateriaal in functie van de archeologienota, is op deze korte termijn niet haalbaar. Het tijdig indienen van de stedenbouwkundige aanvraag met het oog op het tijdsvenster waarbinnen de werken dienen te gebeuren, wordt daarmee onmogelijk. De timing van de werken kan enkel gehaald worden indien het archeologisch onderzoek opgestart wordt via het traject van uitgesteld traject. Indien er een vervolgonderzoek wordt geadviseerd, kan dit wel tijdens de reeds opgestarte werken gebeuren omdat deze in verschillende maar aansluitende fasen zal gebeuren.

Voorts zijn er ook **verkeerstechnische redenen en veiligheidsaspecten** die in overweging genomen worden. Het vooronderzoek vindt plaats vlak naast de kerk, waar tevens een school en een rusthuis gelegen zijn. Doordat de geplande sleuven (zie verder) een doorgang op dit plein zullen onmogelijk maken, zal door het uitvoeren van het terreinonderzoek de verkeersafwikkeling van de school/rusthuis noodgedwongen dienen te verlopen via een daartoe niet voorziene verbinding met de steenweg, wat om verkeerstechnische redenen en veiligheidsredenen te mijden is (drukke steenweg Aalst-Zottegem-Oudenaarde met belangrijke filevorming op piekuren).

Als er geopteerd wordt voor het traject van uitgesteld vooronderzoek, kan het vooronderzoek verschoven worden naar een vakantieperiode (Paasverlof) wat opportuun zou zijn omdat dit gelet op de schoolvakantie een verkeersluwe periode is, wat de verkeersveiligheid ten goede komt.

We wensen in deze context ook te benadrukken dat een uitgesteld traject **geen belemmering hoeft te zijn voor het streven naar behoud in situ**. Aan de hand van de bureaustudie is immers bij de opmaak van de **bouwplannen reeds maximaal rekening gehouden** is met de aanwezigheid van skeletten (zie **figuur 40**).

Zo werd reeds bekeken wat technisch maximaal mogelijk was om bepaalde zones te vermijden. Zo werden de buizen in de Kerkstraat reeds zo ver als technisch mogelijk is, naar het oosten toe opgeschoven.

Ook de optie om bij de heraanleg het terrein eventueel op te hogen om zo de begravingen *in situ* te laten is hier technisch gezien niet mogelijk (niveauverschillen met aansluitende gevels laten dit niet toe). Tevens is de mogelijkheid tot het plaatsen van meer oppervlakkige afwateringssystemen bekeken, om zodoende de ingreep in de bodem te beperken. Maar ook dit is hier onmogelijk, gezien de nieuwe riolering op een zekere diepte moet liggen (minstens ca. 1,30) om te kunnen aansluiten op de bestaande riolering van de nabijgelegen gebouwen.

De **resultaten van de proefputten** kunnen bijgevolg **geen impact meer hebben op het ontwerpplan** in functie van streven naar behoud in situ, omdat er reeds maximaal rekening gehouden is om de impact op het archeologisch erfgoed te reduceren. Daarmee vervalt een belangrijke afweging.

Om voornoemde redenen kan het vooronderzoek met ingreep in de bodem pas aanvangen na bouwaanvraag voor de werken. Het betreft dus een vooronderzoek met **uitgesteld traject**.

-Opgave van de onderzoeksvragen die moeten beantwoord worden om het aanwezige potentieel te exploiteren (cf. CGP 12.5.1.3, 7°)

De **algemene onderzoeksvragen**:

- Nagaan of er archeologische sporen bewaard zijn in het projectgebied.
- Hoe goed zijn de archeologische sporen bewaard?
- Van welke aard zijn deze sporen?
- Naar welke activiteiten verwijzen de aangetroffen sporen?
- Zijn er archeologische sporen uit de verschillende deelperioden van de middeleeuwen (vroeg, volle en late) en eventueel uit de Romeinse periode bewaard?
- Kunnen deze sporen informatie opleveren over de ontwikkeling van het middeleeuwse dorp Burst?

De **specifieke onderzoeksvragen** situeren zich allemaal rond de parochiekerk. In de zone rondom de huidige Sint-Martinuskerk zijn sporen van begraving en van de oudere kerk te verwachten.

- Is er menselijke begraving aanwezig?
- Hoever strekt deze begraving zich uit en vanaf welke diepte. Wat is de bewaring ervan?
- Kan de aangetroffen begraving informatie verschaffen omtrent de stichting en evolutie van de bidplaats?
- Is een populatieonderzoek aangewezen?
- Zijn er nederzettingssporen uit de vroeg/volle/late middeleeuwen aanwezig?
- Zijn er oudere sporen aanwezig?
- Zijn er sporen van de oudere kerk aanwezig? Zo ja, uit welke periode stammen deze?

-Kaart met afbakening van zones waar al dan niet archeologisch erfgoed vastgesteld of verwacht wordt (cf. CGP 12.5.1.3, 7°)

Zie figuur 40

2.8. Beschrijving van de kaders waarbinnen het potentieel op kennisvermeerdering geëxploiteerd moet worden

Gelet op de beargumenteerde onvolledigheid van het vooronderzoek in deze fase niet van toepassing.

2.9. Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek

De gemeente Erpe-Mere wenst een heraanleg van enkele centrumstraten en de kerkomgeving te Burst uit te voeren. Het betreft een vernieuwing van de wegenis in combinatie met de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel.

De zone bevindt zich **buiten** een beschermde archeologische site of **archeologische zone**, maar de oppervlakte van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m². Derhalve diende in uitvoering van art. 5.4.1 3° van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een **archeologienota** te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de

stedenbouwkundige vergunningsaanvraag. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.

Ten behoeve van het bekomen van een bekrachtigde archeologienota is een bureaustudie uitgevoerd. Deze toont aan dat het projectgebied zich in een landschappelijke zone met een **archeologisch potentieel** bevindt. De focus ligt daarbij voornamelijk op het dorpscentrum; de overige delen van het projectgebied kennen we een lager archeologische waardering toe. Het onderzochte gebied is gesitueerd in de leemstreek, binnen het Zuid-Vlaamse lemig heuveldistrict. De terreinen situeren zich grotendeels op droge leemgronden, ten noorden van de vallei van de Molenbeek. De vondst van enkele Romeinse waterputten in de nabijheid van de site getuigen van het feit dat de terreinen zich op een gunstige locatie bevinden voor bewoning in het verleden.

Het projectgebied doorkruist het dorpscentrum van Burst; de stichting van deze historische kern gaat allicht terug tot de vroege middeleeuwen. Minstens sinds de 12de eeuw situeert zich een kerk op de locatie van de huidige parochiekerk. Over de evolutie en het uitzicht van het dorp in deze vroege periodes zijn verder weinig gegevens. De geraadpleegde postmiddeleeuwse iconografische bronnen tonen aan dat het verloop van de Kerkstraat en de Gentsestraat sinds de 18de eeuw nagenoeg ongewijzigd bleef, maar dat de Sint-Pieterstraat en Burstdorp een recentere oorsprong kennen. De huidige kerk werd gebouwd in midden van de 19de eeuw, nagenoeg op dezelfde plaats als de oude kruiskerk. Deze laatste gaat vermoedelijk terug op een Romaanse kerk, die enkele grondige verbouwingen kende in de loop van de 17de en 18de eeuw. Als we de historische kaarten boven elkaar projecteren is te zien dat een deel van de oude kerk mogelijk buiten de contouren van de huidige valt, namelijk aan de noordelijke zijde van de kerk. Deze zone is momenteel in een grasperk gelegen, die bij de werken omgevormd zal worden tot nieuwe parkeerzone.

Rondom de huidige kerk staat op alle kaarten het **kerkhof** afgebeeld. Op de oudste bronnen is een afgeronde kerkhofmuur te zien, die zich uitstrekt tot tegen de Gentsestraat, de Oudenaardsesteenweg en de Kerkstraat. Er bevinden zich dan ook twee kleine gebouwtjes op het oostelijke deel van het kerkhof. Bij de bouw van de huidige kerk wordt het kerkhof aangepast tot een rechthoekige vorm. Hierbij krimpt het kerkhof enigszins. De kerkhofmuur bevindt zich dicht tegen de korte zijdes van de kerk, waardoor hier weinig ruimte voor begraving rest.

Vandaag is er enkel nog een deel kerkhofmuur aanwezig aan de zuidelijke en oostelijke zijde van de kerk, maar het is duidelijk dat het oorspronkelijke kerkhof verder reikte dan deze muur. Echter, door de werken bij de rechtekking voor de Oudenaardsesteenweg, werd de grond ten zuiden van de huidige kerkhofmuur tot op grote diepte afgegraven. In dit deel zijn geen begravingen meer te verwachten. Aan de oostelijke zijde van de kerk (in de Kerkstraat) wordt dit niveauverschil geleidelijk aan weggewerkt tot in Burstdorp waar het straatniveau zich op dezelfde hoogte bevindt als het kerkhof. In de Kerkstraat kan bijgevolg een deel van de begraving weggegraven zijn, maar ook nog een deel aanwezig zijn. Aan de andere zijdes van de kerk zijn wel nog begravingen te verwachten. Hier zijn in het verleden ook weinig of geen grote bodemingrepen gebeurd: een deel van het voormalige kerkhof is grasperk en een deel is verhard voor parking of straat. Het aantal nutsleidingen is tot op heden vrij beperkt gebleven. Op dit kerkhof werd nog tot 1909 begraven, daarna is het gewisseld voor het huidige achter de pastorie.

Binnen het gabarit van de geplande werken is de kans op het aantreffen van archeologische sporen relatief groot in de dorpskern. Ze kunnen nieuwe gegevens aan het licht brengen over het ontstaan

en de genese van Burst en bij uitbreiding illustratief zijn voor de ontwikkeling van **middeleeuwse dorpskernen** in de (ruime) regio. In dit licht is een verder archeologisch (voor)onderzoek door middel van een bodemingreep (proefputten) ter hoogte van het historisch centrum aangewezen aangezien het potentieel op kennisvermeerdering er reëel is. Dit zal worden uitgevoerd volgens de procedure “uitgesteld traject”.

2.10. Samenvatting gericht op een niet gespecialiseerd publiek

De gemeente Erpe-Mere wenst een heraanleg van enkele centrumstraten en de kerkomgeving te Burst uit te voeren. Het betreft een vernieuwing van de wegenis in combinatie met de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel.

Ten behoeve van het bekomen van een bekrachtigde archeologienota in kader van de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag is een bureaustudie uitgevoerd. Deze toont aan dat het projectgebied zich bevindt in een landschappelijke zone met een archeologisch potentieel. Vooral de zone rondom de Sint-Martinuskerk komt hier in het vizier. Deze plaats gaat terug tot de volle middeleeuwen en mogelijk zelfs tot de vroege middeleeuwen.

Binnen het gabarit van de geplande werken is de kans op het aantreffen van archeologische sporen relatief groot in de dorpskern. Ze kunnen nieuwe gegevens aan het licht brengen over het ontstaan en de genese van Burst en bij uitbreiding illustratief zijn voor de ontwikkeling van **middeleeuwse dorpskernen** in de (ruime) regio. In dit licht is een verder archeologisch (voor)onderzoek ter hoogte van de zone rondom de Sint-Martinuskerk aangewezen aangezien het potentieel op kennisvermeerdering er reëel is.

2.11. Bibliografie

Bavay L. 2013. Religieus leven in Erpe-Mere op de vooravond van WOI, *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, Jaargang 53, 4, p. 83-85.

Bavay L. 1985. Bijdrage tot de parochiegeschiedenis van Burst. De Neogotische Sint-Martinuskerk. *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere*, Jaargang 25, 3, p. 46-55.

De Vuyst P. & Eckeman A. 1998. *Kijk op Burst*. Het Streekboek, 96 p.

Sevenant M., Menschaert J., Couvreur M., Ronse A., Antrop M., Geypens M., Hermy M. & De Blust G. 2002. *Ecodistricten: Ruimtelijke eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen. Deelrapport II: Afbakening van ecodistricten en ecoregio's: Verklarende teksten*.

Geraadpleegde websites (raadpleging december 2016 / januari 2017):

- <https://www.dov.vlaanderen.be>
- <https://www.geopunt.be>
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://geo.onroenderfgoed.be>
- <https://www.cartesius.be>

- <https://googlemaps>
- <http://www.gisoost.be>
- <http://mapire.eu/>

3. Bijlagen

3.1. Plannen of figurenlijst

figuur	Onderwerp (projectcode 2016L27)	aanmaakschaal	aanmaakwijze	datum
1	Kadastraal plan	1 op 1	digitaal	1-12-2016
2	Topografische kaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
3	Plan bestaande toestand	1 op 1	digitaal	1-12-2016
4	Plan bestaande nutsleidingen	1 op 1	digitaal	1-12-2016
5	Plan bestaande toestand	1 op 1	digitaal	1-12-2016
6	Detailplan draineringsleuf onder wegenis	1 op 1	digitaal	1-12-2016
7	Detail ontworpen toestand	1 op 1	digitaal	1-12-2016
8	Dwarsdoorsnedes geplande toestand	1 op 1	digitaal	1-12-2016
9	Dwarsdoorsnedes geplande toestand	1 op 1	digitaal	1-12-2016
10	Dwarsdoorsnedes geplande toestand	1 op 1	digitaal	1-12-2016
11	Dwarsdoorsnedes geplande toestand	1 op 1	digitaal	1-12-2016
12	Dwarsdoorsnedes geplande toestand	1 op 1	digitaal	1-12-2016
13	Projectie van geplande toestand op de bestaande	1 op 1	digitaal	18-01-2017
14	Dwarsdoorsnedes geplande toestand	1 op 1	digitaal	1-12-2016
15	Detail plantput	1 op 1	digitaal	1-12-2016
16	Dwarsdoorsnede plantput	1 op 1	digitaal	1-12-2016
17	Detail ontworpen toestand	1 op 1	digitaal	1-12-2016
18	Ontworpen toestand riolering (partim kerkomgeving)	1 op 1	digitaal	1-12-2016
19	Ontworpen toestand riolering (partim Gentsestraat)	1 op 1	digitaal	1-12-2016
20	Ontworpen toestand	1 op 1	digitaal	1-12-2016
21	Gewestplan	1 op 1	digitaal	1-12-2016
22	Quartaargeologische profieltypekaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
23	Tertiairgeologische profieltypekaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
24	Digitaal hoogtemodel	1 op 1	digitaal	1-12-2016
25	Digitaal hoogtemodel (doorsnede)	1 op 1	digitaal	1-12-2016
26	Bodemkaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
27	Bodemtypekaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
28	Bodembedekkingskaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
29	Bodemerosiekaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
30	Schets uit 1736	1 op 1	digitaal	1-12-2016
31	Ferrariskaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
32	Detail van Ferrariskaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
33	Atlas der Buurtwegen	1 op 1	digitaal	1-12-2016
34	Detail van Atlas der Buurtwegen	1 op 1	digitaal	1-12-2016
35	Vandermaelen-kaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016

36	Detail van Vandermaelen-kaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
37	Popkaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
38	Detail van Popkaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
39	CAI-uittreksel	1 op 1	digitaal	1-12-2016
40	Synthesekaart	1 op 1	digitaal	1-12-2016
Foto	Onderwerp (projectcode 2016L27)	type foto	vervaardiging	datum
1	Luchtopname, middenschalg, 2015, winteropname	luchtfoto	digitaal	1-12-2016
2	Huidige toestand	huidige toestand	digitaal	14-12-2016
3	Huidige toestand	huidige toestand	digitaal	14-12-2016
4	Huidige toestand	huidige toestand	digitaal	14-12-2016
5	Huidige toestand	huidige toestand	digitaal	14-12-2016
6	Huidige toestand	huidige toestand	digitaal	14-12-2016
7	Huidige toestand	huidige toestand	digitaal	14-12-2016
8	Huidige toestand	huidige toestand	digitaal	14-12-2016
9	Huidige toestand	huidige toestand	digitaal	14-12-2016
10	Archieffoto klooster midden 19 ^{de} eeuw	archieffoto	digitaal	onbekend
11	Archieffoto midden 20 ^{ste} eeuw wegenwerken	archieffoto	digitaal	onbekend

3.2. Lijst van de bijlagen

projectcode	2016L27
plannummer	1
type plan	kadasterplan
onderwerp plan	kadasterplan
aanmaakschaal	1 op 1
aanmaakwijze	digitaal
datum	01/12/2016
plannummer	2
type plan	bouwplan
onderwerp plan	Bestaande toestand
aanmaakschaal	1 op 250
aanmaakwijze	digitaal
datum	07/03/2016
plannummer	3
type plan	bouwplan
onderwerp plan	Bestaande toestand
aanmaakschaal	1 op 250
aanmaakwijze	digitaal
datum	07/03/2016
plannummer	4

type plan	bouwplan
onderwerp plan	Bestaande toestand
aanmaakschaal	1 op 250
aanmaakwijze	digitaal
datum	15/06/2016
plannummer	5
type plan	bouwplan
onderwerp plan	dwarsdoorsnedes
aanmaakschaal	1 op 50
aanmaakwijze	digitaal
datum	15/06/2016
plannummer	6
type plan	bouwplan
onderwerp plan	dwarsdoorsnedes
aanmaakschaal	1 op 50
aanmaakwijze	digitaal
datum	15/06/2016
plannummer	7
type plan	bouwplan
onderwerp plan	plantput
aanmaakschaal	1 op 50
aanmaakwijze	digitaal
datum	15/06/2016
plannummer	8
type plan	Bouwplan
onderwerp plan	Detail toegang rusthuis
aanmaakschaal	1 op 50
aanmaakwijze	digitaal
datum	06/07/2016
plannummer	9
type plan	bouwplan
onderwerp plan	dwarsdoorsnedes
aanmaakschaal	1 op 50
aanmaakwijze	digitaal
datum	09/11/2016
plannummer	10
type plan	bouwplan
onderwerp plan	rioleringsplan
aanmaakschaal	1 op 500

aanmaakwijze	digitaal
datum	25/01/2017
plannummer	11
type plan	Bouwplan
onderwerp plan	rioleringsplan
aanmaakschaal	1 op 100
aanmaakwijze	digitaal
datum	15/06/2016
plannummer	12
type plan	bouwplan
onderwerp plan	rioleringsplan
aanmaakschaal	1 op 500
aanmaakwijze	digitaal
datum	25/01/2017
plannummer	13
type plan	bouwplan
onderwerp plan	rioleringsplan
aanmaakschaal	1 op 100
aanmaakwijze	digitaal
datum	15/06/2016
plannummer	14
type plan	Bouwplan
onderwerp plan	rioleringsplan
aanmaakschaal	1 op 100
aanmaakwijze	digitaal
datum	15/06/2016
plannummer	15
type plan	bouwplan
onderwerp plan	rioleringsplan
aanmaakschaal	1 op 500
aanmaakwijze	digitaal
datum	25/01/2017
plannummer	16
type plan	bouwplan
onderwerp plan	rioleringsplan
aanmaakschaal	1 op 500
aanmaakwijze	digitaal
datum	25/01/2017

plannummer	17
type plan	Bouwplan
onderwerp plan	Ontworpen toestand
aanmaakschaal	1 op 1
aanmaakwijze	digitaal
datum	25/01/2017